

Äldre frågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkanden. Enligt utskottet bör regeringen utan dröjsmål återkomma till riksdagen med ett förslag som möjliggör förenklad biståndsprövning för äldre i vissa fall.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, främst med hänvisning till pågående utredningar och arbeten.

I betänkandet finns 23 reservationer (S, M, SD, MP, V, L, KD). I en reservation (S, MP) föreslås att riksdagen inte ska göra något tillkännagivande till regeringen.

Behandlade förslag

Ett yrkande i en motion från allmänna motionstiden 2016/17.

Cirka 100 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2017/18.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Utskottets överväganden.....	8
Organisation och ersättningssystem	8
Boende.....	12
Förenklad biståndsprövning	19
Bemanning och kompetens.....	21
Anhörigstöd.....	27
Digital teknik och innovationer	30
Nutrition och måltider	33
Fallpreventivt arbete.....	35
Sociala aktiviteter.....	37
Äldreombudsman	38
Motioner som bereds förenklat.....	40
Reservationer	41
1. Äldreomsorgens organisation, punkt 1 (M, SD, L)	41
2. Äldreomsorgens organisation, punkt 1 (V).....	41
3. Ersättningssystem, punkt 2 (M).....	42
4. Hemtjänst för äldre asylsökande, punkt 3 (V)	42
5. Särskilt boende, punkt 4 (SD).....	43
6. Särskilt boende, punkt 4 (V).....	43
7. Särskilt boende, punkt 4 (KD).....	44
8. Parboendegarantin, punkt 5 (M, SD).....	45
9. Förenklad biståndsprövning, punkt 7 (S, MP).....	45
10. Förenklad biståndsprövning, punkt 7 (V).....	46
11. Undersköterskor inom äldreomsorgen, punkt 8 (M).....	47
12. Undersköterskor inom äldreomsorgen, punkt 8 (V)	47
13. Utbildning och kompetens, punkt 9 (M).....	48
14. Utbildning och kompetens, punkt 9 (SD).....	48
15. Utbildning och kompetens, punkt 9 (V)	49
16. Kunskap om demens, punkt 10 (M)	49
17. Anhörigstöd, punkt 11 (M, SD).....	50
18. Anhörigstöd, punkt 11 (V).....	50
19. Digital teknik och innovationer, punkt 12 (M)	51
20. Nutrition och måltider, punkt 13 (SD).....	52
21. Nutrition och måltider, punkt 13 (V).....	52
22. Sociala aktiviteter, punkt 15 (M).....	53
23. Sociala aktiviteter, punkt 15 (SD)	54
Särskilda yttranden	55
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (M).....	55
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (SD).....	55
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (C).....	55
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (L).....	55
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (KD).....	56
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	57
Motion från allmänna motionstiden 2016/17	57

Motioner från allmänna motionstiden 2017/18	57
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	68

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Äldreomsorgens organisation

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 40 och

2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation 1 (M, SD, L)

Reservation 2 (V)

2. Ersättningsystem

Riksdagen avslår motion

2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 41.

Reservation 3 (M)

3. Hemtjänst för äldre asylsökande

Riksdagen avslår motion

2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 9.

Reservation 4 (V)

4. Särskilt boende

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:874 av Hillevi Larsson m.fl. (S),

2017/18:1584 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 19,

2017/18:3297 av Emanuel Öz m.fl. (S),

2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 5–7 och

2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 44.

Reservation 5 (SD)

Reservation 6 (V)

Reservation 7 (KD)

5. Parboendegarantin

Riksdagen avslår motion

2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 43.

Reservation 8 (M, SD)

6. Sammanboendeform mellan studenter och seniorer

Riksdagen avslår motion

2017/18:1476 av Margareta Larsson (-).

7. Förenklad biståndsprövning

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen utan dröjsmål bör återkomma till riksdagen med ett förslag

som möjliggör förenklad biståndsprövning för äldre i vissa fall och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:2973 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkande 36,

2017/18:3651 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, L) yrkande 8 och

2017/18:3787 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkande 20 och

avslår motion

2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 8.

Reservation 9 (S, MP)

Reservation 10 (V)

8. Undersköterskor inom äldreomsorgen

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:2141 av Adnan Dibrani och Jennie Nilsson (båda S),

2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 44 och

2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 11 (M)

Reservation 12 (V)

9. Utbildning och kompetens

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:771 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 1,

2017/18:1584 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 18,

2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkandena 46 och 47 samt

2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 4.

Reservation 13 (M)

Reservation 14 (SD)

Reservation 15 (V)

10. Kunskap om demens

Riksdagen avslår motion

2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 53.

Reservation 16 (M)

11. Anhörigstöd

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 56 och

2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 11.

Reservation 17 (M, SD)

Reservation 18 (V)

12. Digital teknik och innovationer

Riksdagen avslår motion

2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkandena 57–59.

Reservation 19 (M)

13. Nutrition och måltider

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:935 av Magnus Manhammar (S),

2017/18:1584 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 4,

2017/18:2884 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2 samt

2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 10.

Reservation 20 (SD)

Reservation 21 (V)

14. Fallpreventivt arbete

Riksdagen avslår motion

2017/18:2575 av Lena Hallengren och Laila Naraghi (båda S).

15. Sociala aktiviteter

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1584 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 3 och

2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 38.

Reservation 22 (M)

Reservation 23 (SD)

16. Äldreombudsman

Riksdagen avslår motion

2017/18:591 av Hillevi Larsson (S).

17. Motioner som bereds förenklad

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 13 mars 2018

På socialutskottets vägnar

Emma Henriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Henriksson (KD), Anna-Lena Sörenson (S), Camilla Waltersson Grönvall (M), Catharina Bråkenhielm (S), Per Ramhorn (SD), Amir Adan (M), Mikael Dahlgvist (S), Anders W Jonsson (C), Kristina Nilsson (S), Carina Ståhl Herrstedt (SD), Barbro Westerholm (L), Karin Rågsjö (V), Hans Hoff (S), Yasmine Larsson (S), Sofia Arkelsten (M), Elisabet Knutsson (MP) och Thomas Finnborg (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet omkring 100 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2016/17 och 2017/18. Av dessa behandlas knappt 60 yrkanden i förenklad ordning eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, se bilaga 2. En förteckning över behandlade förslag finns i bilaga 1.

Vid utskottets sammanträde den 28 september 2017 informerade den särskilda utredaren Susanne Rolfner Suvanto utskottet om slutbetänkandet Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer (SOU 2017:21).

Utskottets överväganden

Organisation och ersättningssystem

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om organisationen av äldreomsorgen, ersättningssystem och hemtjänst för äldre asylsökande.

Jämför reservation 1 (M, SD, L), 2 (V), 3 (M) och 4 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 40 föreslås ett tillkännagivande om att ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att sammanställa och analysera projekt och goda exempel inom äldreomsorgen. Motionärerna anför att det kan gälla kommuner där äldreboenden valt att prioritera äldres möjligheter att i sällskap komma ut i friska luften, samt kommuner där äldreboenden valt att prioritera kvaliteten i måltiderna till de äldre. I yrkande 41 föreslås ett tillkännagivande om att ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att ta fram hälsofrämjande och moderna ersättningssystem som sätter den äldre i centrum.

I kommittémotion 2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att det bör utvecklas former för att samla in och sprida nationella data om effektiva metoder, organisatoriska modeller och arbetssätt för vård av äldre. I yrkande 9 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör se över ett förtydligande i den rättsliga regleringen om ansvaret för hemtjänst för äldre asylsökande.

Bakgrund och pågående arbete

Jämförelser inom äldreomsorgen och hemsjukvården

Socialstyrelsen genomför, delvis i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), olika jämförelser inom äldreomsorgen och hemsjukvården. Följande jämförelser riktar sig i första hand till beslutsfattare och verksamhetsansvariga:

- Enhetsundersökningen om äldreomsorg och kommunal hälso- och sjukvård: en årlig undersökning där sammanlagt ca 5 000 hemtjänstverksamheter och särskilda boenden besvarar frågor om sin verksamhet. Syftet med undersökningen är att stimulera till kunskaps- och verksamhetsutveckling för att främja en jämlik socialtjänst och hemsjukvård med god kvalitet, bl.a. genom jämförelser och transparens.

- Öppna jämförelser av äldreomsorg och hemsjukvård: resultat som främst baseras på den enkät som skickas ut till alla Sveriges kommuner samt stadsdelar i Stockholm, Göteborg och Malmö. Här kan man jämföra äldreomsorgen med andra verksamhetsområden inom socialtjänsten.
- Öppna jämförelser – Vård och omsorg om äldre: en årlig rapport som presenterar indikatorbaserade jämförelser redovisade per län och kommun. Rapporten ger en bred bild av vården och omsorgen om äldre. Fokus i rapporten ligger på indikatorer som belyser den sammanhållna vården och omsorgen. I jämförelseverktyget kan man göra jämförelser på läns-, kommun- och stadsdelsnivå.
- Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?: en enkät som skickas till alla äldre över 65 år som har hemtjänst eller som bor i särskilt boende. I enkäten kan de tycka till om kvaliteten på den omsorg de får. Resultat från undersökningen presenteras för Sverige som helhet (län och kommuner ned till minsta verksamhetsnivå).

Socialstyrelsen och SKL lämnar även stöd i form av t.ex. vägledningar för kommuner och enskilda verksamheter, webbutbildningar samt kvalitetsregister med information som verksamheterna kan använda för att förbättra vården och omsorgen om äldre.

I december 2017 publicerade Socialstyrelsen och SKL rapporten 10 år med öppna jämförelser – Vård och omsorg om äldre – Jämförelser under åren 2007–2016. Rapporten är en specialutgåva för att uppmärksamma att öppna jämförelser av vården och omsorgen om äldre publicerats i tio år. Rapporten visar på utvecklingen av kvaliteten i vården och omsorgen om äldre genom ett antal utvalda indikatorer och bakgrundsmått.

I februari 2018 publicerade Socialstyrelsen rapporten Vård och omsorg om äldre – Lägesrapport 2018. Av rapporten framgår bl.a. att allt fler personer som är 65 år eller äldre och som har större behov av vård och omsorg bor kvar i det ordinära boendet. Detta är en ökning som dock har stannat av de senaste åren. Vidare framgår att majoriteten av de som har äldreomsorg tycker att den är bra. Fler kommuner än tidigare år bedömer att de har ett underskott på särskilda boendeformer för äldre.

Inom SKL arbetar man med Kommunens Kvalitet i Korthet, vilket är ett nationellt projekt som omfattar ca 260 kommuner (skl.se). SKL vill genom projektet sprida kännedom om framgångsrika arbeten och erfarenheter i Sveriges kommuner. Ett av områdena innehåller exempel på erfarenheter och arbete kring kommunens effektivitet inom äldreomsorg. Området och måtten handlar om att få kunskap om kommunens särskilda boenden och hemtjänst, som t.ex. kvalitetsaspekter, som har stor betydelse för de äldre inom de särskilda boendena, kostnader för en plats i kommunens särskilda boenden, kunskaper om hur de äldre värderar sitt boende samt omsorgs- och serviceutbud inom kommunens hemtjänst.

Ersättningssystem

Enligt en inventering som SKL genomförde bland landets kommuner 2017 är det inom hemtjänsten som flest kommuner infört valfrihetssystem (skl.se, Ersättningssystem i hemtjänst 2017). Kommunerna har valt olika modeller för sina valfrihetssystem. De kan omfatta serviceinsatser, omvårdnadsinsatser, hemsjukvård och delegerad hemsjukvård var för sig eller i kombination. Ersättningen är oftast baserad på en analys av vad den egna verksamheten kostar, men andra faktorer har också betydelse, som prisnivån i andra kommuner i regionen, marknadssituationen, effektiviseringskrav och politiska prioriteringar. Ersättningsmodell väljs utifrån lokala förutsättningar och prioriteringar. För att skapa rättvisa ekonomiska villkor differentieras ersättningen till utförarna utifrån olika faktorer, t.ex.:

- typ av tjänst som service, omvårdnad, hemsjukvård
- tidsdifferentiering: dag, kväll, natt, helg
- tätort eller glesbygd
- egen eller privat regi.

Det är en stor spridning mellan kommunernas ersättning. År 2017 var genomsnittet för omvårdnadsinsatser dagtid 401 kronor per timme, men den varierar mellan 289 kronor och 490 kronor per timme.

Tillitsdelegationen (Fi 2016:03)

Regeringen beslutade i juni 2016 att tillsätta en delegation med uppdrag att bl.a. analysera och föreslå hur styrningen av välfärdstjänster i offentlig sektor (kommuner och landsting) kan utvecklas för att i större omfattning ta till vara medarbetares kompetens och erfarenhet, för att därigenom bidra till större kvalitet för medborgare och företag (dir. 2016:51, dir. 2017:119).

I juni 2017 presenterade Tillitsdelegationen delbetänkandet SOU 2017:56 Jakt på den perfekta ersättningsmodellen – Vad händer med medarbetarnas handlingsfrihet? I delbetänkandet kartlägger Tillitsdelegationen ersättningsmodellernas styrande effekter i hälso- och sjukvård samt socialtjänst. Utredningen presenterar de ersättningsmodeller som är mest aktuella i Sverige i dag och diskuterar sedan deras betydelse för möjligheten att tillvarata medarbetarnas kompetens och förmåga och därigenom bidra till en ändamålsenlig, kostnadseffektiv och innovativ välfärd av hög kvalitet.

Utredningen ska redovisa de återstående delarna av uppdraget enligt det ursprungliga direktivet senast den 18 juni 2018. De nya delarna av uppdraget ska redovisas i en slutrapport senast den 13 oktober 2019.

Vem ansvarar för att ge bistånd i form av hemtjänst till asylsökande?

SKL har tagit fram promemorian Vem ansvarar för att ge bistånd i form av hemtjänst till asylsökande? (dnr 16/00057, pm uppdaterat den 30 augusti 2017). I promemorian har SKL försökt besvara frågan om det är Migrationsverket eller kommunerna som är ansvarig för att ge sådant bistånd

till asylsökande som är i behov av det, genom att göra en tolkning av bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453) och lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. SKL gör sammanfattningsvis tolkningen att det är Migrationsverket som är ansvarig för att tillgodose behovet av hemtjänst till asylsökande. Regelverket är dock inte helt tydligt. SKL anser att det är viktigt att frågor om sociala insatser till asylsökande klargörs genom vägledande domstolsavgöranden eller ändringar i lagstiftningen.

Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer (SOU 2017:21)

I mars 2017 lämnade Utredningen om nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen (S 2015:03) sitt betänkande Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer (SOU 2017:21) till regeringen. I betänkandet föreslår utredaren bl.a. att regeringen skyndsamt ser över om det krävs förtydliganden i den rättsliga regleringen vad gäller ansvaret för äldre personer som är asylsökande och behöver hemtjänst. Enligt utredaren är det olyckligt att det för närvarande är oklara ansvarsförhållanden mellan Migrationsverket och den kommun där den asylsökande bor i väntan på beslut om ansökan om uppehållstillstånd.

Utredarens förslag bereds inom Regeringskansliet. Av regeringens propositionsförteckning, daterad den 16 januari 2018, framgår att regeringen avser att lämna en proposition om en nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen den 20 mars 2018.

Utredningen Framtidens socialtjänst (S 2017:03)

Utredningen Framtidens socialtjänst (S 2017:03) tillsattes av regeringen i april 2017 (dir. 2017:39). En särskild utredare ska göra en översyn av socialtjänstlagen och vissa av socialtjänstens uppgifter. I uppdraget ingår att föreslå åtgärder som kan bidra till en förutsägbar, likvärdig, jämlik, jämställd och rättssäker tillgång till socialtjänsten och dess insatser. Översynen ska resultera i en lagstiftning som främjar effektiva och kunskapsbaserade insatser av god kvalitet inom befintliga ramar. Lagstiftningen ska ge utrymme att ta till vara medarbetarnas kompetens för att utveckla verksamheten och att fokusera på kärnverksamheten. De förslag som utredaren lämnar ska bidra till ökad kvalitet utan att leda till ökade kostnader för staten eller kommunerna. Syftet med uppdraget är bl.a. att utforma en socialtjänst som bidrar till social hållbarhet med individen i fokus och som med ett förebyggande perspektiv ger människor lika möjligheter och rättigheter. Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2018.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att Socialstyrelsen och SKL genomför en rad olika jämförelser inom äldreomsorgen och hemsjukvården som i första hand riktar

sig till beslutsfattare och verksamhetsansvariga. Socialstyrelsen och SKL lämnar även stöd som verksamheterna kan använda för att förbättra vården och omsorgen om äldre. Utskottet anser att detta arbete är av stor vikt för att sprida kännedom om de erfarenheter som finns i Sveriges kommuner. Vidare noterar utskottet att förslagen i betänkandet SOU 2017:21 bereds inom Regeringskansliet. Utskottet anser inte att riksdagen bör ta några initiativ med anledning av motionerna 2017/18:3421 (M) yrkande 40 och 2017/18:3593 (V) yrkande 1. Motionsyrkandena bör avslås.

Utskottet anser inte att något initiativ från riksdagen är nödvändigt med anledning av motion 2017/18:3421 (M) yrkande 41 om ersättningssystem. Motionsyrkandet bör avslås.

Motion 2017/18:3593 (V) yrkande 9 tar upp den rättsliga regleringen om ansvaret för hemtjänst för äldre som är asylsökande. Denna fråga behandlas även i betänkandet SOU 2017:21 som enligt vad som framgår ovan bereds inom Regeringskansliet. Utskottet anser att det inte är nödvändigt med något initiativ med anledning av motionen. Motionsyrkandet bör avslås.

Boende

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om särskilt boende, om parboendegarantin och om en sammanboendeform mellan studenter och seniorer.

Jämför reservation 5 (SD), 6 (V), 7 (KD) och 8 (M, SD).

Motionerna

Särskilt boende

I partimotion 2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 44 föreslås ett tillkännagivande om vite för sent verkställande av beslut om plats på särskilt boende.

I kommittémotion 2017/18:1584 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 19 föreslås ett tillkännagivande om att verka för att lämplig myndighet får i uppdrag att kartlägga om det finns skillnader mellan kommunerna vad gäller riktlinjer och tillämpning för att bevilja bistånd till särskilt boende och vilka orsaker som i så fall ligger bakom dessa skillnader. I uppdraget bör vidare ingå att kartlägga om det finns skillnader mellan kvinnor och män i möjligheten att få plats i särskilt boende. Kartläggningen bör också innefatta om kommunernas ekonomi har någon betydelse.

I kommittémotion 2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att det bör utredas hur såväl befintliga bostäder som de som nu byggs kan möjliggöra för äldre personer att lättare klara sig själva, fortsätta odla sina intressen och ha ett socialt nätverk. I

yrkandena 6 och 7 föreslås tillkännagivanden om att regeringen bör genomföra en kartläggning av skillnader i beslut om bistånd till särskilt boende mellan kommunerna och orsaker till dessa och att man i en sådan utredning också bör titta särskilt på livssituationen för personer som har fått avslag på ansökan om särskilt boende där huvudorsaken till ansökan varit oro, ångest eller ensamhet. I studien bör också ingå att undersöka i vilken mån andra insatser beviljats dessa personer samt om dessa insatser i så fall visat sig ändamålsenliga och hur den äldre personens möjlighet till delaktighet och inflytande tagits till vara.

I motion 2017/18:874 av Hillevi Larsson m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om möjlighet till plats på särskilt boende för äldre. Motionärerna anför att regeringen i framtiden bör överväga ett förtydligande i lagstiftningen så att äldre människor som inte klarar sig själva och känner oro och otrygghet får större möjlighet till plats på särskilt boende, oavsett bostadsort. Ett liknande yrkande framförs i motion 2017/18:3297 av Emanuel Öz m.fl. (S).

Parboendegarantin

I kommittémotion 2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 43 föreslås ett tillkännagivande om att ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att genomföra en fördjupad studie av effekter och resultat av parboendegarantin.

Samboendeform mellan studenter och seniorer

I motion 2017/18:1476 av Margareta Larsson (-) föreslås ett tillkännagivande om att utreda möjligheten till en samboendeform mellan studenter och seniorer. Motionären anför att man i andra länder erbjuder studenter en plats på ett äldreboende, där studenten får gratis boende i utbyte mot att han eller hon bistår den äldre med daglig hjälp. Motionären anför att ett liknande projekt i en svensk studentstad bör utredas och utvärderas.

Gällande rätt

Socialtjänstlagen (2001:453)

Av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, framgår att den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på något annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Socialnämnden ska enligt 5 kap. 5 § SoL verka för att äldre människor får goda bostäder och ge dem som behöver det stöd och hjälp i hemmet och annan lättåtkomlig service. Kommunen ska inrätta särskilda boendeformer för service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd. Vidare ska den äldre personen, så långt som möjligt, kunna välja när och hur stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service ska ges.

Av 4 kap. 1 c § SoL framgår att för den som har beviljats eller beviljas bistånd i form av boende i en sådan särskild boendeform som avses i 5 kap. 5 § SoL ska det ingå i en skälig levnadsnivå att kunna sammanbo med make eller sambo. Detta gäller under förutsättning att paret varaktigt har sammanbott eller, om den ena parten redan bor i ett sådant boende, att paret dessförinnan varaktigt har sammanbott. Detta gäller oavsett om maken eller sambon har behov av boende i särskild boendeform.

Av 16 kap. 6 a § framgår att en kommun som inte inom skälig tid tillhandahåller bistånd enligt 4 kap. 1 § som någon är berättigad till enligt ett beslut av socialnämnden, ska åläggas att betala en särskild avgift. Detsamma gäller en kommun som inte inom skälig tid på nytt tillhandahåller biståndet efter det att verkställigheten av ett sådant beslut avbrutits. Av 16 kap. 6 b § framgår att den särskilda avgiften fastställs till lägst 10 000 kronor och högst 1 miljon kronor. Frågor om särskild avgift prövas efter ansökan av Inspektionen för vård och omsorg av den förvaltningsrätt inom vars domkrets kommunen ligger (16 kap. 6 c §).

Förordningen (2016:848) om statligt stöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer

Enligt 1 § förordningen (2016:848) om statligt stöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer är syftet med stödet att främja en ökning av antalet bostäder för äldre personer. Stödet lämnas till en fastighetsägare, tomträttshavare eller någon som avser att anordna bostäder på ofri grund. Enligt 3 § får stöd, i mån av tillgång på medel, lämnas för att stimulera ny- eller ombyggnad av hyresbostäder som utgör sådana särskilda boendeformer som avses i 5 kap. 5 § SoL, ny- eller ombyggnad av hyresbostäder för äldre personer på den ordinarie bostadsmarknaden eller anpassning av gemensamma utrymmen i eller i anslutning till en byggnad som upplåts med hyresrätt, kooperativ hyresrätt eller bostadsrätt.

Bakgrund och pågående arbete

Investeringsstöd

Den 15 november 2016 trädde förordningen om statligt stöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer i kraft. Stödet syftar till att öka antalet bostäder för äldre och därigenom förbättra tillgängligheten samt öka möjligheterna till gemenskap och trygghet för äldre personer. Förordningen innehåller nya regler jämfört med den förordning som reglerade investeringsstödet under åren 2010–2014. Några ändringar är att begreppet ”trygghetsbostäder” har ersatts med hyresbostäder för äldre, att åldersgränsen sänkts från 70 till 65 år och att den som får bidraget förbinder sig att upplåta bostäderna under åtta år jämfört med fyra år i den gamla förordningen. Med hyresbostäder för äldre personer på den ordinarie bostadsmarknaden avses bostadslägenheter och utrymmen för de boendes måltider, samvaro, hobby och

rekreation som främjar gemenskap och trygghet. I eller i anslutning till sådana bostadslägenheter och utrymmen ska det finnas personal dagligen som på olika sätt kan stödja de boende under vissa angivna tider eller ska det finnas tillgång till andra gemensamma tjänster. Stödet betalas ut till fastighetsägaren och kräver inte i sig någon kontakt med kommunen.

Under 2016 avsattes 150 000 000 kronor, för 2017 avsattes ytterligare 150 000 000 kronor och för 2018 har totalt 400 000 000 kronor avsatts till investeringsstödet (prop. 2017/18:1 utg.omr. 9, bet. 2017/18:SoU1, rskr. 2017/18:121).

Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer (SOU 2017:21)

I mars 2017 lämnade Utredningen om nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen (S 2015:03) sitt betänkande Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer (SOU 2017:21) till regeringen. I betänkandet föreslår utredaren bl.a. att regeringen ska ge Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga om det finns skillnader mellan kommunerna vad gäller riktlinjer och tillämpning för att bevilja bistånd till särskilt boende och vilka orsaker som i så fall ligger bakom dessa skillnader. I uppdraget bör vidare ingå att kartlägga om det finns skillnader i möjlighet att få plats i särskilt boende mellan kvinnor och män eller beroende på socioekonomiska villkor, etnicitet, hbtq, funktionsnedsättning eller om man tillhör det samiska folket eller övriga nationella minoriteter. Kartläggningen bör också innefatta om kommunernas ekonomi har någon betydelse. Socialstyrelsen föreslås också kartlägga antal och andel bifall och avslag, vilka motiv som anges i besluten vid avslag på ansökningar om särskilt boende, i vilken omfattning avslag överklagas och om det finns socioekonomiska skillnader och könsskillnader när det gäller vilka som överklagar, samt om besluten ändras av domstolarna och domstolarnas skäl.

Regeringen föreslås även ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att göra en studie av livssituationen för personer som har ansökt om plats i särskilt boende där huvudorsaken varit oro, ångest och/eller ensamhet, men fått avslag på ansökan om särskilt boende. I studien bör också ingå att undersöka i vilken mån andra insatser beviljats dessa personer samt om dessa insatser i så fall visat sig ändamålsenliga och hur den äldre personens möjlighet till delaktighet och inflytande tagits till vara.

Utredarens förslag bereds inom Regeringskansliet. Av regeringens propositionsförteckning, daterad den 16 januari 2018, framgår att regeringen avser att lämna en proposition om en nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen den 20 mars 2018.

Förutsättningar för vissa särskilda boendeformer för äldre (Ds 2017:68)

Socialdepartementet har utrett möjligheterna att göra det enklare för kommunerna att bevilja vissa insatser åt äldre utan individuell prövning och att skapa boenden för äldre som inte behöver omvårdnad dygnet runt. Förslagen presenteras i promemorian Om förenklat beslutsfattande och särskilda boendeformer för äldre (Ds 2017:12). I promemorian föreslås bl.a. att ett nytt tredje stycke ska föras in i 5 kap. 5 § socialtjänstlagen (2001:453) som anger att kommunen även får inrätta särskilda boendeformer för äldre människor som behöver stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service (s.k. mellanboenden).

Under beredningen av förslaget i Regeringskansliet kom det fram att promemorian behövde kompletteras. Kompletteringarna presenterades i promemorian Förutsättningar för vissa särskilda boendeformer för äldre (Ds 2017:68) i januari 2018. Där föreslår regeringen bl.a.

- att det i mellanboenden inte ska krävas tillgång till personal dygnet runt
- att tillståndsplikt ska gälla för mellanboenden som bedrivs av privata utförare
- att socialtjänstlagens regler om högkostnadsskydd för avgifter för plats i särskilda boenden ska gälla även för mellanboenden.

Promemorian remissbehandlas. Av regeringens propositionsförteckning, daterad den 16 januari 2018, framgår att regeringen avser att lämna en proposition om särskilda boendeformer i juni 2018.

Inspektionen för vård och omsorg (IVO)

IVO ansvarar för tillsyn över hälso- och sjukvård, hälso- och sjukvårdspersonal, socialtjänst och verksamhet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Myndigheten ansvarar också för viss tillståndsprövning.

IVO följer upp rapporteringen och bedömer om ett beslut har verkställts inom skälig tid. Om ett beslut inte har blivit verkställt inom skälig tid får kommunen möjlighet att yttra sig. IVO granskar vad kommunen har gjort för att verkställa beslutet, om den enskilde tackat nej till ett godtagbart erbjudande samt övriga omständigheter i ärendet och om det finns andra omständigheter som gjort att beslutet inte kunnat verkställas. Om den enskilde har fått vänta oskäligt länge på att ett beslut ska verkställas och kommunen inte redovisat att man vidtagit tillräckliga åtgärder kan IVO ansöka om utdömande av särskild avgift hos förvaltningsrätten.

Parboendegaranti

Bestämmelsen om parboendegaranti (4 kap. 1 c § SoL) infördes den 1 november 2012 i enlighet med proposition 2011/12:147 Rätten att få åldras

tillsammans – en fråga om skälighet, värdighet och välbefinnande i äldreomsorgen (bet. 2011/12:SoU21, rskr. 2012/13:3).

Socialstyrelsen hade regeringens uppdrag att under tre år följa upp lagändringen (beslut S2012/6730/FST). Den tredje och sista rapporten lämnades i december 2015. Denna uppföljning visade att den nya bestämmelsen hade haft ett begränsat genomslag. Under perioden den 1 juli 2014 till 30 juni 2015 ansökte 419 par om att få bo tillsammans i särskilt boende då bara den ena parten hade behov av insatsen i de 242 kommuner som besvarade enkäten. Det motsvarade ca 3 procent av alla sammanboende personer som kommunerna beviljar särskilt boende under ett år. Av de 419 ansökningarna beviljade kommunerna 384 stycken (92 procent). De allra flesta ansökningar som kommunerna inte beviljade avskrevs på grund av att den sökande tog tillbaka ansökan eller att någon av parterna avled. Cirka 51 procent av kommunerna fick in ansökningar om medboende under 2014/15. Fler män än kvinnor i särskilda boenden ansökte om att få ta med sin make eller sambo som medboende.

Kommunerna har i intervjuer och enkätsvar angett vad de upplever som för- och nackdelar med reformen. Som fördelar nämnde de att

- det är en trygghet för de äldre att få fortsätta bo tillsammans
- möjligheten att välja ökar de enskildas delaktighet och självbestämmande
- den lagreglerade rättigheten att bo tillsammans ger en trygghet för de äldre.

Som nackdelar och problem förknippade med parboendet nämnde kommunerna att

- det kan vara svårt för en frisk make eller sambo att bo i ett särskilt boende avsett för personer med demenssjukdom
- det är för få platser i särskilda boenden som är lämpliga för parboende, vilket kan leda till dyrare lösningar för de enskilda och att det uppstår köer till boendeplatserna
- att den medboende inte har en garanti att han eller hon får bo kvar i det särskilda boendet när den biståndsbedömda personen avlider innebär en osäkerhet
- det finns en risk att maken eller sambon kan uppleva ett krav från anhöriga att han eller hon ska flytta med till det särskilda boendet
- det kan finnas en otydlighet om vad som ingår i boendet, vilken hjälp och vilket stöd som ingår i boendet och hur boendet ska ersättas för eventuella insatser till den medboende.

Interpellation

Den 24 november 2017 besvarade statsrådet Åsa Regnér en interpellation om brist på äldreboenden (ip. 2017/18:125, prot. 2017/18:37). Statsrådet anförde bl.a. följande i sitt svar:

Ett hem, ett boende, där man känner sig trygg är en grundläggande del av livskvalitet för de flesta av oss. För dem med större vårdbehov kan ett hem

i särskilt boende vara att föredra. Regeringen fortsätter med satsningen på investeringsstöd för fler bostäder för äldre. Satsningen har successivt ökat från 150 miljoner kronor år 2016 till 400 miljoner kronor år 2018. Stödet syftar till att öka antalet bostäder för äldre och därigenom förbättra tillgängligheten samt öka möjligheten till gemenskap och trygghet för äldre.

Enligt Boverket har stödet beviljats till 2 524 nybyggda lägenheter och 438 nytillkomna lägenheter genom ombyggnad samt bidragit till att ca 900 nya lägenheter blivit färdigställda under perioden mellan november 2016 och oktober i år.

Alltför många äldre känner sig otrygga och ensamma i sitt boende trots hjälp från hemtjänsten. Dessa personer skulle behöva ett tryggare boende även om de inte är i behov av service och omvårdnad alla tider på dygnet, vilket oftast är ett kriterium för att få flytta in i de särskilda boenden som finns i dag. En ny form av särskilt boende kan då vara av stort värde för dessa personer.

Regeringen har därför tagit initiativ till att ge kommuner befogenhet att inrätta särskilda boendeformer för äldre personer som behöver stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service. Målgruppen är äldre som inte behöver omvårdnad dygnet runt.

Utskottets ställningstagande

Tillgången till bostäder för äldre är en central fråga för att klara den demografiska utvecklingen. Att det finns boenden som är anpassade efter vissa behov är viktigt för att kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende. Utskottet är positivt till regeringens fortsatta satsning på investeringsstöd för fler bostäder till äldre. Det är även positivt att regeringen avser att före sommaren 2018 lämna förslag som rör boenden för äldre som inte behöver omvårdnad dygnet runt.

Utskottet noterar vidare att betänkande SOU 2017:21 bl.a. innehåller förslag om att kartlägga om det finns skillnader mellan kommunerna vad gäller riktlinjer och tillämpning för att bevilja bistånd till särskilt boende och vilka orsaker som i så fall ligger bakom dessa skillnader. I betänkandet finns även förslag om att bl.a. göra en studie av livssituationen för personer som har ansökt om plats i särskilt boende där huvudorsaken varit oro, ångest och/eller ensamhet, men fått avslag på ansökan om särskilt boende. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet. Denna beredning bör inte föregripas.

Utskottet anser med hänvisning till det anförda att riksdagen inte behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2017/18:874 (S), 2017/18:1584 (SD) yrkande 19, 2017/18:3297 (S), 2017/18:3593 (V) yrkandena 5–7 och 2017/18:3750 (KD) yrkande 44. Motionsyrkandena bör avslås.

Socialstyrelsen har haft regeringens uppdrag att under tre år följa upp bestämmelsen om parboendegarantin. Utskottet anser inte att det är nödvändigt för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motion 2017/18:3421 (M) yrkande 43. Motionsyrkandet bör avslås.

Utskottet anser inte heller att det finns skäl för riksdagen att ta något initiativ med anledning av en motion om möjligheten att utreda en

samboendeform mellan studenter och seniorer. Motion 2017/18:1476 (-) bör avslås.

Förenklad biståndsprövning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen utan dröjsmål bör återkomma till riksdagen med ett förslag som möjliggör förenklad biståndsprövning för äldre i vissa fall och tillkännager detta för regeringen. Därmed bifaller riksdagen tre motionsyrkanden och bifaller delvis ett motionsyrkande.

Jämför reservation 9 (S, MP) och 10 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:3651 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, L) yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att möjliggöra förenklad biståndsbedömning för äldre.

I kommittémotionerna 2016/17:2973 yrkande 36 och 2017/18:3787 yrkande 20, båda av Johanna Jönsson m.fl. (C), föreslås tillkännagivanden om att tillåta att kommuner ger bistånd utan biståndsprövning i vissa fall.

I kommittémotion 2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att biståndsprövningen bör förenklas när det gäller hemtjänst och enklare sociala insatser för personer som har fyllt 80 år.

Gällande rätt

Av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, framgår att den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på något annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Enligt 5 kap. 4 § SoL ska socialtjänstens omsorg om äldre inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (värdegrund). Socialnämnden ska vidare verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra.

Bakgrund och pågående arbete

Förenklat beslutsfattande om hemtjänst för äldre

I december 2017 presenterade regeringen lagrådsremissen Förenklat beslutsfattande om hemtjänst för äldre. I lagrådsremissen föreslår regeringen att det i socialtjänstlagen ska införas en ny bestämmelse med innebörden att socialnämnden utöver vad som följer av 4 kap. 1 § SoL får erbjuda hemtjänst

till äldre personer utan föregående behovsprövning. Ett sådant erbjudande förutsätter att den äldre personen har informerats om i vilken utsträckning och på vilket sätt han eller hon kan påverka utförandet av insatserna, på vilket sätt kommunen följer upp insatserna och rätten att alltid kunna ansöka om bistånd enligt 4 kap. 1 §. Korttidsplats ska inte kunna erbjudas utan föregående behovsprövning. Vidare föreslås att kommunen ska följa upp de insatser som har erbjudits med utgångspunkt i kommunens riktlinjer, insatsernas kvalitet och värdegrunden för äldre. Det föreslås också att kommunen i sina riktlinjer närmare ska precisera villkoren för de insatser som kommunen erbjuder.

Socialstyrelsen ska få i uppdrag att följa upp och utvärdera tillämpningen av den nya bestämmelsen om förenklad beslutsfattande med fokus på förslagens effekt på en jämlik och jämställd äldreomsorg samt hur den nya bestämmelsen påverkar äldre kvinnor och män med nedsatt kognitiv förmåga. Socialstyrelsen ska även få i uppdrag att närmare analysera samt ge förslag på hur statistikuppgifter om de insatser som beviljas utifrån den nya bestämmelsen kan redovisas på lämpligt sätt. Lagförslaget föreslås träda i kraft den 1 juli 2018.

Lagrådet lämnade sitt yttrande den 18 januari 2018.

Av regeringens propositionsförteckning, daterad den 16 januari 2018, framgår att regeringen avser att lämna en proposition i frågan den 20 mars 2018.

Utskottets ställningstagande

Äldres delaktighet och självbestämmande behöver öka i den vardagliga äldreomsorgen. En del i detta är att öka möjligheterna till förenklad biståndsprövning. Äldre som bara behöver t.ex. trygghetslarm, service eller sociala insatser i mindre omfattning ska inte behöva gå igenom en omfattande biståndsprövning, och kommuner ska inte behöva ägna omfattande administration åt detta.

Enligt utskottet bör regeringen utan dröjsmål återkomma till riksdagen med ett förslag om att möjliggöra förenklad biståndsprövning för äldre i vissa fall. Riksdagen bör ställa sig bakom det som utskottet anför och tillkännage detta för regeringen. Motionerna 2016/17:2973 (C) yrkande 36, 2017/18:3651 (KD, M, C, L) yrkande 8 och 2017/18:3787 (C) yrkande 20 bör bifallas. Motion 2017/18:3593 (V) yrkande 8 bör bifallas delvis.

Bemanning och kompetens

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bemanning, utbildning och kompetens inom äldreomsorgen samt kunskap om demens.

Jämför reservation 11 (M), 12 (V), 13 (M), 14 (SD), 15 (V) och 16 (M).

Motionerna

Undersköterskor inom äldreomsorgen

I kommittémotion 2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 44 föreslås ett tillkännagivande om att stödja att fler undersköterskor anställs inom äldreomsorgen.

I kommittémotion 2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att det bör utformas en kompetensplan för äldreomsorgen som kan öka antalet undersköterskor.

I motion 2017/18:2141 av Adnan Dibrani och Jennie Nilsson (båda S) föreslås ett tillkännagivande om att verka för att fler undersköterskor anställs i äldreården.

Utbildning och kompetens

I kommittémotion 2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 46 föreslås ett tillkännagivande om att ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram kompetensutvecklingsmodeller för äldreomsorgen. I yrkande 47 föreslås ett tillkännagivande om att ta fram en långsiktig ledarskapsutbildning inom äldreomsorgen. Motionärerna anför att ledarskapsutbildningen i första hand ska vara avsedd för första linjens chefer inom hemtjänst och äldreomsorg.

I kommittémotion 2017/18:1584 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 18 föreslås ett tillkännagivande om att verka för att landsting, kommuner och privata utförare ska ge personalen inom äldreomsorgen goda förutsättningar att delta i vidare- och specialistutbildning.

I kommittémotion 2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att reglera att enhetschefen har lämplig utbildning i särskilda boendeformer, hemtjänst och dagverksamheter för äldre.

I motion 2017/18:771 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att se över behovet av att ta fram en tydlig struktur för utbildning till yrken inom bl.a. äldreomsorg.

Kunskap om demens

I kommittémotion 2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 53 föreslås ett tillkännagivande om att ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att utvärdera och uppgradera Svenskt Demenscentrums utbildning.

Gällande rätt

Av 3 kap. 3 § SoL följer att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet, att det för alla uppgifter inom socialtjänsten ska finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet samt att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska utvecklas och säkras.

Bakgrund och pågående arbete

Ökad bemanning inom äldreomsorgen

För att öka tryggheten och kvaliteten för den enskilde inom äldreomsorgen avsatte regeringen 1 000 000 000 kronor för ökad bemanning under 2015. Åren 2016 och 2017 avsatte regeringen 2 000 000 000 kronor per år. Medlen har fått användas för personal som utför stöd och omvårdnad och som tillhör en personalkategori som arbetar nära de äldre.

I budgetpropositionen för 2018 avsatte regeringen ytterligare 2 000 000 000 kronor till bemanning i äldreomsorgen (prop. 2017/18:1 utg.omr. 9, bet. 2017/18:SoU1, rskr. 2017/18:121). Regeringen bedömer att bemanningssatsningen är en angelägen investering för en äldreomsorg av god kvalitet för att exempelvis bryta isolering och öka kvaliteten på måltiderna.

Enligt regeringen bör två områden uppmärksammas i samband med uppföljningen av den fortsatta satsningen. Det gäller dels arbetsmiljön för de kvinnor och män som arbetar inom äldreomsorgen, dels personalkontinuiteten för personer i behov av stöd och omsorg. Mot bakgrund av de brister som framkommit finns det enligt regeringen skäl att följa vilket utvecklingsarbete kommunerna bedriver inom dessa områden.

Socialstyrelsen har i uppdrag av regeringen att administrera och fördela medel och löpande följa upp satsningen på en ökad bemanning inom äldreomsorgen (S2015/4099/FST, S2015/04636/FST). I oktober 2017 publicerade Socialstyrelsen en uppföljning av 2016 års stimulansmedel. Av uppföljningen framgår att alla kommuner rekviderade stimulansmedel under 2016 för sin och enskilda utförares verksamheter. Regeringens satsning påbörjades i juli 2015 och har sedan dess finansierat ungefär 5 000 årsarbetare i olika yrkeskategorier hos kommunala och enskilda utförare av äldreomsorg. Stimulansmedlen har i olika äldreomsorgsverksamheter använts på ett sätt som främjar förbättringar för en god vård och omsorg om äldre personer. Några återkommande teman i kommunernas redovisningar är att de med stimulansmedlen har åstadkommit bl.a. förbättrad kontinuitet i bemanningen,

bättre nattbemanning, team för trygg hemgång efter sjukhusvistelse och förbättrat arbete med aktiviteter för en meningsfull tillvaro för äldre personer med omsorgsinsatser, såväl enskilt som i grupp. Några kommuner redovisar också att de har använt stimulansmedlen för förbättringar när det gäller trygghetslarm, ökad kvalitet i rehabiliteringen eller förstärkt bemanning där det finns boende som har mycket oro.

Enligt rapporten tyder uppföljningsresultaten så här långt på att stimulansmedlen har bidragit till ökad trygghet och kvalitet för den enskilde, samt utrymme för personalen att tillbringa mer tid med den enskilde, i de verksamheter som har nåtts av stimulansmedlen. Satsningen har inneburit både att ny personal kunnat anställas och att befintlig personal kunnat gå upp i arbetstid. Genom satsningen har kommunerna framför allt anställt fler undersköterskor (3 245 årsarbetskrafter), men också vårdbiträden (886), sjuksköterskor (282), arbetsterapeuter (140) och fysioterapeuter (124). Några kommuner har dessutom anställt dietister, kock, kallskänka eller vårdhundförare (Stimulansmedel för ökad bemanning inom äldreomsorgen – Uppföljning av 2016 års medel, Socialstyrelsen 2017).

Statskontoret har på regeringens uppdrag (S2015/08192/FST) följt upp styrning, utformning och arbetssätt när det gäller bemanningssatsningen. Statskontoret bedömer att satsningens utformning är ändamålsenlig. De aktiviteter som kommunerna har genomfört stöder satsningens mål om ökad kvalitet och trygghet för de äldre. Kommunerna har i hög grad involverat utförare som bedriver äldreomsorg i enskild regi i satsningen. Statskontoret bedömer samtidigt att satsningen är förenad med en risk för att kommunerna minskar sina egna medel till äldreomsorgen. Statskontoret ser även en risk för att satsningen inte leder till långsiktiga effekter (Ökad bemanning inom äldreomsorgen, Delrapport, Statskontoret 2016).

Reglering av yrket undersköterska

I oktober 2017 beslutade regeringen att tillsätta en särskild utredare som ska överväga och lämna förslag till hur yrket undersköterska kan regleras i syfte att öka kvaliteten och säkerheten i hälso- och sjukvården och omsorgen (dir. 2017:103). Utredaren ska bl.a.

- beskriva yrkets innebörd och yrkesrollens art
- föreslå en ändamålsenlig reglering för yrkesgruppen undersköterska, dvs. att yrkesgruppen ska omfattas antingen av bestämmelserna om legitimation, skyddad yrkestitel eller annan reglering
- förtydliga vilken kompetens som ska krävas
- lämna de författningsförslag som behövs.

Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2019.

Vidare har regeringen i Socialstyrelsens regleringsbrev för 2017 (S2017/06717/FS, ändringsbeslut den 23 november 2017) gett Socialstyrelsen i uppdrag att föreslå nationella kunskapskrav till yrket undersköterska och

beskriva vilka författningsändringar som krävs för att kompetenskraven ska kunna fastställas i föreskrift. Syftet är att tydliggöra vad en undersköterska ska kunna och vad som ska ingå i utbildningen. I genomförandet av uppdraget ska Socialstyrelsen föra dialog med Skolverket, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och Utredningen om reglering av yrket undersköterska (S 2017:07) om hur kompetenskraven på bästa sätt kan ligga till grund för undersköterskeutbildningar och till grund för en reglering av yrket. Uppdraget ska redovisas till Socialdepartementet senast den 1 december 2018.

Ledarskapsutbildning för äldreomsorgens chefer

Socialstyrelsen fick den 18 oktober 2012 (S2012/7552/FST) i uppdrag av regeringen att upphandla en ledarskapsutbildning för äldreomsorgens chefer. Utbildningen skulle baseras på det förslag till nationell ledarskapsutbildning som lämnades till regeringen 2011. Utbildningen skulle genomföras på högskolenivå och omfatta 30 högskolepoäng. Uppdraget avslutades i december 2015, och 2016 publicerade Socialstyrelsen Nationell ledarskapsutbildning för äldreomsorgens chefer – Slutrapport. Av denna framgår att nästan 20 procent av målgruppen genomförde utbildningen i regeringens satsning på en ledarskapsutbildning för äldreomsorgens chefer. Efter att satsningen avslutats finns fortfarande en efterfrågan på utbildningen, och de tre lärosätena har den nu antingen i sitt reguljära utbud eller erbjuder den som uppdragsutbildning. Under de två och ett halvt år, 2013–2015, som satsningen pågick genomfördes två utbildningsomgångar. 924 enhetschefer och arbetsledare från 209 kommuner gick igenom utbildningen med intyg eller högskolepoäng. De kursutvärderingar som gjordes genom enkäter och intervjuer visade att utbildningen av det stora flertalet har uppfattats som relevant och bra i sin helhet.

Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer (SOU 2017:21)

I betänkandet *Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer* (SOU 2017:21) föreslår utredaren bl.a. att regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att, i samverkan med berörda intressenter, överväga hur det nationella kunskapsstödet behöver utvecklas för att bättre nå yrkesverksamma inom vård och omsorg om äldre personer. Syftet ska vara att fortlöpande öka yrkesverksammas förmåga att ge äldre personer god vård och omsorg. Utredaren föreslår vidare att det i socialtjänstförordningen ska regleras att enhetschefen eller motsvarande person så långt det är möjligt ska ha lämplig utbildning i särskilda boendeformer, hemtjänst och dagverksamheter för äldre personer. Detta krav ska dock inte gälla för utförare av hemtjänst som enbart utför serviceuppgifter. Regeringen föreslås ge Socialstyrelsen i uppdrag att med utgångspunkt från tidigare genomförd nationell ledarskapsutbildning utforma och upphandla en nationell ledarskapsutbildning för enhetschefer som ansvarar för genomförande av kommunalt

finansierad vård och omsorg om äldre personer. Arbetet med att utforma utbildningen bör genomföras i samarbete med berörda intressenter. Regeringen föreslås även ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram en vägledning för vad som är lämplig utbildning för enhetschefer och vad som i övrigt krävs med anledning av förslaget till ny bestämmelse i socialtjänstförordningen.

Utredarens förslag bereds inom Regeringskansliet. Av regeringens propositionsförteckning, daterad den 16 januari 2018, framgår att regeringen avser att lämna en proposition om en nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen den 20 mars 2018.

Kunskap om demens

I juni 2017 lämnade Socialstyrelsen underlag och förslag till en plan för prioriterade insatser till 2022. I sin rapport En nationell strategi för demenssjukdom utpekade sammanlagt sju prioriterade problemområden, varav kunskap och kompetens bedöms vara det område där det finns störst behov. Det finns även behov av utveckling när det gäller samverkan mellan huvudmännen. Andra viktiga utvecklingsområden är personal, uppföljning och utvärdering samt anhöriga och närstående till personer med demenssjukdom. Värdet av ett demensvänligt inkluderande samhälle lyfts även fram, liksom utvecklingen av tekniska lösningar inom välfärden.

I oktober 2017 beviljade regeringen Svenskt Demenscentrum 910 000 kronor för att revidera utbildningsmaterialet Demens ABC och Demens Plus om demens. Utbildningsmaterialet togs fram 2009 och bygger på Socialstyrelsens riktlinjer om demens, vilka nyligen har reviderats. Utbildningsmaterialet om demens är riktat till personal inom vård och omsorg, anhöriga samt till studerande på vård- och omsorgsutbildningarna. Syftet med utbildningarna är bl.a. att sprida kunskap och erfarenhet om demens och hur man kan minimera användningen av lugnande läkemedel och tvingande skyddsåtgärder.

I december 2017 publicerade Socialstyrelsen reviderade nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom. Rekommendationerna gäller utredning och uppföljning, multiprofessionellt arbete, stödinsatser, läkemedelsbehandling och utbildning. Riktlinjerna betonar nu tydligare vikten av stöd till personer med demenssjukdom som bor i ordinärt boende. I mars 2018 publicerade Socialstyrelsen en utvärdering av följsamheten av riktlinjerna (Nationella riktlinjer – Utvärdering 2018 – Vård och omsorg vid demenssjukdom – Sammanfattning med förbättringsområden). En liknande utvärdering genomfördes 2014. Enligt rapporten finns det bl.a. stora brister när det gäller tillgången till handledning och regelbunden reflektion – framförallt inom hemtjänsten. Även andra resultat pekar på att det saknas både kompetens och praktiska förutsättningar inom hemtjänsten.

Interpellation

Den 24 november 2017 besvarade statsrådet Åsa Regnér (S) en interpellation om antalet undersköterskor i äldreomsorgen (ip. 2017/18:123, prot. 2017/18:37). Statsrådet anförde bl.a. följande i sitt svar:

Eftersom vi har förstått frågans allvar har regeringen gjort stora satsningar på detta område.

Den redan genomförda investeringen i välfärden på 10 miljarder kronor till kommuner och landsting byggs nu ut med ytterligare 5 miljarder. Det ska gå bland annat till fler undersköterskor och kortare vårdtider. Utöver detta stärks vården med 5 ½ miljard 2018 jämfört med tillskottet i budgetpropositionen för 2017. Det är den största sjukvårdssatsningen i modern tid.

Regeringen satsar 7 miljarder för ökad bemanning inom äldreomsorgen under perioden 2015–2017. Under 2016 har 97 procent av medlen använts, och samtliga kommuner har tagit del av pengarna. Bemanningssatsningen har bidragit till 5 000 årsarbetare. Bättre arbetsmiljö och ökad kvalitet för den enskilde är några av de effekter som Socialstyrelsen rapporterar om. Satsningarna på bemanning i äldreomsorgen är satsningar på jämställdhet och kvinnors arbetsmiljö.

Medlen får bara användas till personal som arbetar nära de äldre, vilket skapar ytterligare förutsättningar för att anställa kompetent personal. Dessutom fanns i slutet av oktober fler än 6 500 extratjänster i kommunerna som ett tillskott till det viktiga arbete som kommunerna bedriver.

Undersköterskorna, som Katarina Brännström frågade om, är Sveriges största yrkesgrupp. De har avgörande betydelse för den vård och omsorg som äldre får. För att tydliggöra undersköterskornas viktiga yrkesroll och för att långsiktigt trygga kompetensen i välfärdens verksamheter har regeringen tillsatt en utredning. Den ska lämna förslag till hur yrket undersköterska kan tydliggöras och regleras.

För att främja en bättre arbetsmiljö har regeringen gett Arbetsmiljöverket ett uppdrag att genomföra en nationell tillsyn av äldreomsorgen. Syftet är att bidra till en minskning av den höga sjukfrånvaron, antalet arbetsjukdomar, belastningsskador och olyckor som är utmärkande för denna bransch.

Det råder brist på arbetskraft i stora yrkesgrupper som till exempel undersköterskor. För att motverka denna brist har regeringen gjort en utbildningssatsning för personer med tidsbegränsade anställningar inom äldreomsorgen och inom hälso- och sjukvården. Regeringen har även ökat satsningarna på ett stadigvarande kunskapslyft med fler permanenta utbildningsplatser inom yrkesvux. Genom dessa satsningar kommer fler att kunna få en yrkesutbildning bland annat för arbete inom äldreomsorgen.

Dessa åtgärder utgör tillsammans ett kraftfullt paket för att förbättra tillgången på kompetent personal i äldreomsorgen.

Utskottets ställningstagande

Personalen är den viktigaste resursen i äldreomsorgen. Utskottet ser därför mycket positivt på den satsning på bemanning inom äldreomsorgen som regeringen har genomfört under de senaste åren. Det är även positivt att satsningen följs upp kontinuerligt. Utskottet noterar att arbetsmiljön inom äldreomsorgen samt personalkontinuiteten ska uppmärksammas i samband med uppföljningen av den senaste satsningen.

Utskottet välkomnar den utredning som regeringen har tillsatt för att bl.a. lämna förslag till hur yrket undersköterska kan regleras och hur undersköterskans roll kan tydliggöras. Utskottet anser inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2017/18:2141 (båda S), 2017/18:3421 (M) yrkande 44 och 2017/18:3593 (V) yrkande 2. Motionsyrkandena bör avslås.

Utskottet noterar att det i betänkandet SOU 2017:21 bl.a. föreslås att en nationell ledarskapsutbildning ska utformas, att det ska regleras att enhetschefer så långt som det är möjligt ska ha lämplig utbildning och att det nationella kunskapsstödet behöver utvecklas för att bättre nå yrkesverksamma inom äldreomsorgen. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Mot bakgrund av pågående satsningar och arbete anser utskottet inte att riksdagen behöver ta några initiativ med anledning av motionerna 2017/18:771 (S) yrkande 1, 2017/18:1584 (SD) yrkande 18, 2017/18:3421 (M) yrkandena 46 och 47 samt 2017/18:3593 (V) yrkande 4. Motionsyrkandena bör avslås.

Utskottet noterar att Svenskt Demenscentrum har beviljats medel för att revidera sitt utbildningsmaterial, mot bakgrund av Socialstyrelsens nyligen reviderade nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom. Något initiativ med anledning av motion 2017/18:3421 (M) yrkande 53 är inte nödvändigt. Motionsyrkandet bör avslås.

Anhörigstöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om anhörigstöd.
Jämför reservation 17 (M, SD) och 18 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 56 föreslås ett tillkännagivande om att ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram särskilt stöd för nära anhöriga till personer som drabbats av demens.

I kommittémotion 2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 11 föreslås ett tillkännagivande om att det bör utredas hur stödet till anhöriga som vårdar närstående fungerar, och att ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv särskilt ska beaktas.

Gällande rätt

Enligt 5 kap. 10 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, ska socialnämnden erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en långvarigt sjuk eller äldre närstående eller som stöder en närstående som har funktionsnedsättning.

Bakgrund och pågående arbete

Socialstyrelsen och Nationellt kompetenscentrum anhöriga

Nämnda bestämmelse i socialtjänstlagen infördes den 1 juli 2009. I samband med lagändringen fick Socialstyrelsen i uppdrag av regeringen att bl.a. följa upp och utvärdera konsekvenserna av ändringen. År 2014 publicerades slutrapporten Stöd till personer som vårdar och stödjer närstående. Socialstyrelsen konstaterade sammanfattningsvis att det återstår en del arbete för att bestämmelsen ska tillämpas mer i socialtjänsten och för att få ett anhörig- inkluderande arbetssätt i all vård- och omsorgsverksamhet. Kommunerna behöver bl.a. bli bättre på att informera om vilket stöd de kan erbjuda och hur anhöriga kan gå till väga för att ansöka om det eller på annat sätt få stöd, och huvudmännen behöver utveckla former och rutiner för samarbete kring stödet till anhöriga.

Under 2015 hade Socialstyrelsen regeringens uppdrag att utveckla och anpassa arbetssättet Äldres behov i centrum (ÄBIC) så att arbetssättet kan användas för vuxna personer oavsett ålder och funktionsnedsättning. Det utvecklade och anpassade arbetssättet benämns Individens behov i centrum (IBIC). I utvecklingsuppdraget angavs också att modellen ska kunna användas av handläggare i samtal med anhöriga för att identifiera deras situation och behov av stöd. Utifrån uppdragets resultat har Socialstyrelsen uppdaterat Stöd till anhöriga – vägledning till kommunerna för tillämpning av 5 kap. 10 § socialtjänstlagen (publicerad 2016). Av Socialstyrelsens regleringsbrev för 2018 (S2017/07302/RS) framgår att myndigheten ska verka för att IBIC införs i samtliga kommuner. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 31 maj 2019.

Nationellt kompetenscentrum anhöriga (NKA) är en samarbetsresurs för att utveckla framtidens anhörigstöd. NKA startade sin verksamhet i januari 2008. Regeringen avsätter årligen 9 500 000 kronor till centrumet. Kompetenscentrumets huvuduppdrag är att

- stödja och underlätta ett utvecklingsarbete och implementering av anhörigstöd till kommuner, landsting och enskilda utförare. Utveckling av metoder för ett individuellt och familjeorienterat anhörigstöd ska prioriteras
- fungera som en länk mellan forskning och praktik samt utveckla och förmedla metoder och verktyg
- bidra till utveckling av metoder och verktyg samt till systematisk spridning och uppföljning av dessa
- sammanställa samt förmedla forskningsresultat och bästa tillgängliga kunskap inom området.

Verksamhetsområdet ska innefatta alla anhöriga oberoende av den närstående personens ålder, sjukdom, diagnos eller funktionsnedsättning. Kompetenscentrumet ska

- särskilt uppmärksamma könsrelaterade skillnader och konsekvenser i anhörigstödet
- särskilt uppmärksamma anhörigstöd i ett interkulturellt perspektiv
- särskilt bidra till att underlätta förutsättningen för att kombinera rollen som anhörig med arbetslivsdeltagande och god hälsa
- stödja och utveckla hälso- och sjukvårdens roll och ansvar när det gäller stödet till anhöriga
- när det gäller barn som anhöriga särskilt bidra till sådant stöd att anhörigas svårigheter inte inkräktar på barnets hälsa, utveckling och skolgång.

Socialstyrelsen har regeringens uppdrag att följa upp verksamheten vid NKA och Svenskt Demenscentrum (SDC). Den senaste rapporten publicerades 2017 och omfattar verksamheten 2016. Socialstyrelsen skriver i rapporten att såväl NKA som SDC har bedrivit en omfattande verksamhet inom sina respektive angelägna områden. Kompetenscentrumens redovisningar vittnar om bred kompetens och hög produktivitet och att NKA och SDC har fungerat som en samordnande nationell stödfunktion inom sina respektive områden. Socialstyrelsen kan konstatera att centrumens respektive verksamhet bedrivs i enlighet med angivet uppdrag. Under 2016 fortsatte NKA enligt rapporten att arbeta med genomförande av anhörigstöd, konsultstöd, utveckling av metoder och verktyg, lättillgängliga kunskapskällor, kunskapsspridning och kunskapsutbyte, kunskapsstöd till personer med flerfunktionsnedsättning samt internationellt samarbete. NKA:s uppdrag omfattar alla anhöriga oberoende av den närstående personens ålder, sjukdom, diagnos eller funktionsnedsättning. NKA har bedrivit en omfattande konferens- och utbildningsverksamhet för att sprida kunskap och utveckla samt stärka utbildningar inom anhörigområdet. Centrumet har även påbörjat ett arbete med att införa en systematisk kvalitetsuppföljning av sitt eget arbete.

Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer (SOU 2017:21)

I betänkandet *Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer (SOU 2017:21)* föreslår utredaren bl.a. att regeringen ska ge Socialstyrelsen i uppdrag att regelbundet följa upp hur stödet till anhöriga som vårdar närstående fungerar. Ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv ska särskilt beaktas. Enligt utredaren saknas det kunskap om omfattning och effekter av huvudmännens stöd till anhöriga. Socialstyrelsen bör regelbundet följa upp anhörigstödet.

Utredarens förslag bereds inom Regeringskansliet. Av regeringens propositionsförteckning, daterad den 16 januari 2018, framgår att regeringen avser att lämna en proposition om en nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen den 20 mars 2018.

Utskottets ställningstagande

Av socialtjänstlagen framgår att socialnämnden i kommunen ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer som t.ex. vårdar äldre närstående. Utskottet noterar att Socialstyrelsen har uppdaterat sin vägledning till kommunerna om stöd till anhöriga. Utskottet kan vidare konstatera att Socialstyrelsen har regeringens uppdrag att följa upp verksamheten vid såväl NKA som SDC. Kompetenscentrumen fungerar som en samordnande nationell stödfunktion inom sina respektive områden.

Utskottet noterar att det i betänkandet SOU 2017:21 bl.a. föreslås att regeringen ska ge Socialstyrelsen i uppdrag att regelbundet följa upp hur stödet till anhöriga som vårdar närstående fungerar. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet. Utskottet anser inte att riksdagen bör ta några initiativ med anledning av motionerna 2017/18:3421 (M) yrkande 56 och 2017/18:3593 (V) yrkande 11. Motionsyrkandena bör avslås.

Digital teknik och innovationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om digital teknik och innovationer.

Jämför reservation 19 (M).

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 57 föreslås ett tillkännagivande om att se över lagstiftningen för att införa och använda digital teknik inom äldreomsorgen samtidigt som den personliga integriteten för äldre som bor i äldreboenden eller har hemtjänst värnas. I yrkande 58 föreslås ett tillkännagivande om att ge Myndigheten för delaktighet, E-hälsomyndigheten och Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram en nationell strategi för digital struktur i äldreomsorgen. I yrkande 59 föreslås ett tillkännagivande om att ge Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra utvecklingsprojekt som mäter effekterna av att införa digital teknik inom äldreomsorgen.

Bakgrund och pågående arbete

Vision e-hälsa 2025

Regeringen och SKL har enats om en långsiktig vision för e-hälsoarbetet som bl.a. rör hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Enligt visionen ska Sverige 2025 vara bäst i världen på att använda digitaliseringens och e-hälsans möjligheter i syfte att underlätta för människor att uppnå en god och jämlik hälsa och välfärd samt utveckla och stärka egna resurser för ökad

självständighet och delaktighet i samhällslivet. Av överenskommelsen framgår att visionen ersätter e-hälsostrategin från 2010 men samtidigt bygger vidare på delar av denna. En ökad digitalisering ska stödja brukarnas, klienternas och patienternas situation samt ge mer ändamålsenliga stöd för medarbetarna för att säkra en socialtjänst och hälso- och sjukvård som är jämlik, jämställd, tillgänglig och av hög kvalitet. Visionen om e-hälsa ska följas av en eller flera handlingsplaner som förtydligar insatser som kan bidra till att uppnå visionen.

I januari 2017 kom regeringen och SKL överens om en handlingsplan för perioden 2017–2019 för samverkan när Vision e-hälsa 2025 genomförs (S2017/00379/FS). Handlingsplanen syftar till att säkerställa att de insatser som regeringen beslutar om på bästa sätt tas om hand, genom ökad samverkan mellan staten, kommunerna och landstingen.

I februari 2017 gav regeringen E-hälsomyndigheten i uppdrag att inrätta ett särskilt samordningskansli för samverkan inom e-hälsofrågorna (S2017/00838/FS, ändringsbeslut 2017-02-09). Av E-hälsomyndighetens regleringsbrev för 2018 (S2017/07302/RS) framgår att myndigheten ska koordinera samordningskansliet. Kansliet ska vara ett stöd för drift och utveckling av den nationella styr- och samverkansorganisationen. Arbetet ska göras i nära samverkan med SKL. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 31 oktober 2018.

E-hälsa och trygghetslarm

Socialstyrelsen har i uppdrag att följa upp kommunernas utvecklingsarbete med e-hälsa och trygghetslarm (S2014/1397/FST). I Socialstyrelsens uppföljning från 2017 konstateras att utvecklingen av e-hälsa och välfärdsteknik i kommunerna är ojämn. Digitaliseringen av trygghetslarmen har enligt uppföljningen gått fort även om kommunerna inte har nått regeringens mål att samtliga trygghetslarm skulle vara digitala vid 2016 års utgång. Även vissa former av välfärdsteknik har utvecklats snabbt, men i vissa fall från låga nivåer. Det är framför allt inom äldreomsorgen som kommunerna har dragit nytta av tekniken och där det går att se en snabbare utveckling än inom andra verksamhetsområden (E-hälsa och välfärdsteknik i kommunerna 2017 – Redovisning av en uppföljning av utvecklingen inom e-hälsa och välfärdsteknik i kommunerna).

Socialstyrelsen ska enligt regleringsbrevet för 2017 fortsätta att genomföra uppdraget att följa upp kommunernas arbete med e-hälsa och trygghetslarm i kommunerna (S2015/04635/FST, S2016/07779/RS [delvis]). Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2018.

Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer (SOU 2017:21)

I betänkandet Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer (SOU 2017:21) gör utredaren bl.a. bedömningen att välfärdsteknik

ska ses i ett större sammanhang som gäller hela digitaliseringen av välfärden, med särskild anknytning till e-hälsa och Vision e-hälsa 2025. För att säkerställa en långsiktig och hållbar utveckling av välfärdsteknik i vård och omsorg om äldre personer anser utredaren att välfärdstekniken bör bli en viktig del i Vision e-hälsa 2025. Vidare gör utredaren bedömningen att det bör vara tydligt vilka värden som kan uppnås och om det finns risker vad gäller teknisk säkerhet och för den enskildes integritet när en kommun eller ett landsting överväger att införa olika välfärdstekniska lösningar inom vården och omsorgen om äldre personer. Det är lämpligt att kommunerna utarbetar riktlinjer eller policyer för vägledning i införandet som en del av sitt ledningssystem. Ett stöd i det arbetet kan bl.a. vara det material som Statens medicinsk-etiska råd har tagit fram.

Utredaren föreslår att en särskild utredning ska tillsättas för att överväga behov av ytterligare lagförslag och lagändringar i syfte att underlätta användning av välfärdsteknik inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården samt hjälpmedel enligt hälso- och sjukvårdslagen samtidigt som rätts-säkerheten garanteras. Utredaren föreslår även att regeringen ska ge Myndigheten för delaktighet i uppdrag att utveckla ett förslag till en nationell strategi för stöd till innovationer av välfärdstekniska lösningar och produkter med särskild inriktning att omhänderta verksamhetsnära innovationer. För att stimulera utvecklingsarbete med nya former av välfärdsteknik och deras användning föreslår utredaren ett statligt ekonomiskt stöd om 40 000 000 kronor per år under en sexårsperiod. Detta utvecklingsarbete bör ske i nära samverkan mellan dem som ska använda tekniken (den äldre personen, personalen och anhöriga), kommunerna som huvudmän, forskning och teknikföretag. Vinnova föreslås ha ansvaret för fördelningen av medlen.

Utredarens förslag bereds inom Regeringskansliet. Av regeringens propositionsförteckning, daterad den 16 januari 2018, framgår att regeringen avser att lämna en proposition om en nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen den 20 mars 2018.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att det pågår en rad aktiviteter inom e-hälsoområdet. Det gäller inte minst arbetet inom ramen för Vision e-hälsa 2025 och de pågående uppdrag som Socialstyrelsen har inom området. Utskottet noterar även att förslagen i betänkandet SOU 2017:21 bereds inom Regeringskansliet. Utskottet anser inte att det är nödvändigt för riksdagen att ta några initiativ med anledning av motion 2017/18:3421 (M) yrkandena 57–59. Motionsyrkandena bör avslås.

Nutrition och måltider

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om nutrition och måltider.
Jämför reservation 20 (SD) och 21 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:1584 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att införa en lagstiftning som säkerställer att de äldres mat i likhet med skolbarnens mat uppfyller vissa grundkrav på näringsinnehåll och kvalitet.

I kommittémotion 2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda möjligheten att genomföra en långsiktig informations- och utbildningsinsats, riktad till alla som arbetar med äldre, för att få till stånd bättre mat i syfte att förbättra hälsan hos äldre.

I motion 2017/18:2884 av Sten Bergheden (M) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om bättre möjligheter för äldre att välja mat inom ramen för hemtjänsten. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om möjligheten att införa ett stimulansbidrag så att fler kommuner öppnar för olika matleverantörer i hemtjänsten.

I motion 2017/18:935 av Magnus Manhammar (S) föreslås ett tillkännagivande om att se över hur riktlinjerna för näringsriktiga måltider till äldre följs.

Bakgrund och pågående arbete

Nationellt kompetenscentrum för måltider i vård, skola och omsorg

På uppdrag av regeringen inrättades 2011 ett nationellt kompetenscentrum för måltider i vård, skola och omsorg vid Livsmedelsverket. Kompetenscentrumet utvecklar råd och stödmaterial, samverkar med andra nationella myndigheter och organisationer på måltidsområdet, sammanställer och sprider goda exempel samt anordnar branschdagar och andra mötesplatser för den offentliga måltidsbranschen och dess beslutsfattare.

Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer (SOU 2017:21)

I betänkandet Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer (SOU 2017:21) gör utredaren bl.a. bedömningen att mat och dryck har en stor betydelse för hälsa och livskvalitet. Äldre personer löper av olika skäl en ökad risk för att drabbas av undernäring. Kommunerna har ett särskilt ansvar för äldre personer som har hjälp från äldreomsorgen med sin mathållning. Utredaren föreslår därför att regeringen ger Livsmedelsverket i

uppdrag att i samverkan med Socialstyrelsen genomföra en treårig informations- och utbildningsinsats. I det arbetet bör även andra berörda parter ingå, som exempelvis SKL, Vårdföretagarna, Riksorganisationen för idéburen vård och omsorg (Famna), fackliga organisationer, yrkesföreningar och pensionärsorganisationer.

Utredarens förslag bereds inom Regeringskansliet. Av regeringens propositionsförteckning, daterad den 16 januari 2018, framgår att regeringen avser att lämna en proposition om en nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen den 20 mars 2018.

Råd om måltider i hemtjänsten och på äldreboenden

Hösten 2017 tog Livsmedelsverket fram förslag till reviderade råd om måltider i hemtjänsten och på äldreboenden (dnr 2017/02847). De nya råden lyfter fram hur viktigt det är med nära samverkan mellan de olika verksamheter och professioner som påverkar kvaliteten på måltiderna i äldreomsorgen, och som alla är länkar i måltidskedjan. Råden var tidigare uppdelade i fyra delar som vände sig till olika yrkesgrupper, men är nu samlade i en gemensam skrift. Förslaget betonar vikten av ett helhetsperspektiv på måltiden där olika kvalitetsaspekter, exempelvis att måltiden är näringsriktig, god och trivsamt, balanseras mot varandra. Råden i avsnittet om näringsriktiga måltider har ett nytt förhållningssätt. Förändringen innebär mindre detaljstyrning av näringsinnehållet, men tydligare och mer praktiska råd om hur man kan laga och servera måltider som ger tillräckligt med energi, protein och näring.

Livsmedelsverkets råd vänder sig i första hand till beslutsfattare och verksamhetschefer, biståndshandläggare, måltidspersonal och den vård- och omsorgspersonal som arbetar närmast de äldre. Råden är avsedda att vara ett stöd såväl vid planering, upphandling och uppföljning som i det vardagliga arbetet med måltider inom äldreomsorgen. Råden omfattar inte individuell nutritionsbehandling vid specifika sjukdomstillstånd och undernäring. Råden bygger på vetenskapliga underlag och beprövad erfarenhet och har tagits fram i dialog med Socialstyrelsen och med yrkesprofessioner inom måltidsområdet. Förslagen var ute på remiss under oktober och november 2017. De nya råden beräknas vara klara under våren 2018.

Utskottets ställningstagande

Bra mat för äldre är av stor betydelse för både tillfrisknande och den generella hälsan. Utskottet ser därför positivt på att Livsmedelsverket tagit fram förslag till reviderade råd om måltider i hemtjänst och på äldreboenden. Råden ska vara ett stöd såväl vid planering, upphandling och uppföljning som i det vardagliga arbetet med måltider inom äldreomsorgen. Vidare noterar utskottet att förslagen i betänkandet SOU 2017:21 bereds inom Regeringskansliet. Utskottet anser inte att riksdagen bör ta några initiativ med anledning av motionerna 2017/18:935 (S), 2017/18:1584 (SD) yrkande 4,

2017/18:2884 (M) yrkandena 1 och 2 samt 2017/18:3593 (V) yrkande 10. Motionsyrkandena bör avslås.

Fallpreventivt arbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om fallpreventivt arbete.

Motionen

I motion 2017/18:2575 av Lena Hallengren och Laila Naraghi (båda S) föreslås ett tillkännagivande om att minska antalet fallolyckor genom att låta förstärka fysioterapeutiska insatser för äldre. Motionärerna anför att fysisk aktivitet, träning och rehabilitering för äldre har effekt och förebygger åldersrelaterad fysisk och psykisk försämring.

Bakgrund och pågående arbete

Medel till fallpreventivt arbete

I budgetpropositionen för 2018 avsatte regeringen 13 000 000 kronor för fortsatt fallpreventivt arbete (prop. 2017/18:1 utg.omr. 9, bet. 2017/18:SoU1, rskr. 2017/18:121). Det fallpreventiva arbetet ska utvecklas genom ytterligare kunskapsspridning till allmänheten i stort och riskgrupper i synnerhet, om hur kvinnor och män själva kan agera för att undvika att drabbas av en fallolycka. Det görs vidare genom kunskapsspridning och stöd till kommuner om hur de kan arbeta för att minska antalet fallolyckor.

Uppdrag till Socialstyrelsen

I december 2015 gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram en utbildning om fallprevention riktad till verksamheter inom hälso- och sjukvård och verksamheter inom social omsorg (S2015/07797/FST [delvis]). I Socialstyrelsens delrapport i mars 2017 presenterades upplägget för en webbutbildning riktad till professionen. Utbildningen Ett fall för teamet är en webbutbildning om att förebygga fallolyckor. Den riktar sig till dem som jobbar inom hälso- och sjukvård och social omsorg. Det övergripande syftet med utbildningen är att bidra till ökad kunskap om fallprevention samt uppmuntra till ett teambaserat, systematiskt arbete för att förebygga fallhändelser och olyckor.

Vid samma tillfälle gav regeringen Socialstyrelsen i uppdrag att i dialog med SKL genomföra en utbildningsinsats under 2016 riktad till äldre om hur äldre själva kan skydda sig mot fallolyckor. Socialstyrelsen arrangerade under året kampanjen Balansera mera – tips och råd för att förhindra

fallolyckor i vardagen. Kampanjen fokuserade på tre teman: mat, motion och medicin.

Av Socialstyrelsens regleringsbrev för 2018 framgår att myndigheten ska utveckla och tillgängliggöra ett samlat stöd till hälso- och sjukvården och den sociala omsorgen kring fallprevention (S2017/07302/RS). Socialstyrelsen ska i samråd med SKL sprida kunskap om systematiskt arbete med fallprevention riktad till verksamheter inom social omsorg och hälso- och sjukvården. Socialstyrelsen ska också ta fram ett kunskapsstöd riktad till vård- och omsorgspersonal om att stödja äldres hälsosamma levnadsvanor, med syfte att komplettera den ovannämnda webbutbildningen. Vidare ska Socialstyrelsen fortsätta arbetet med att tillsammans med organisationer på äldreområdet och SKL genomföra en utbildningsinsats riktad till äldre kvinnor och män om hur äldre själva kan skydda sig mot fallolyckor. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 1 mars 2021 och delredovisas senast den 14 september 2018, den 29 maj 2019 och den 21 maj 2020. För uppdragets genomförande får Socialstyrelsen använda 9 500 000 kronor under 2018.

Uppdrag till Livsmedelsverket

I januari 2018 gav regeringen Livsmedelsverket i uppdrag att ta fram ett kunskapsstöd om hur rätt mat och kost kan bidra till att förebygga fallolyckor (S2018/00211/FST [delvis]). Livsmedelsverkets kunskapsstöd ska bl.a. vara riktade till personal inom hälso- och sjukvården samt till verksamheter inom socialtjänsten. I samverkan med Socialstyrelsen ska Livsmedelsverket också ta fram och sprida ett informationsmaterial riktad till äldre om matens och måltidens betydelse för att minska risken för fallolyckor. Arbetet ska ske i samarbete med organisationer inom äldreområdet.

Livsmedelsverket får 3 000 000 kronor för uppdraget under 2018, och ska också följa upp och utvärdera genomförda insatser. Uppdraget ska redovisas senast den 15 mars 2020.

Utskottets ställningstagande

Det är av stor vikt att det fallpreventiva arbetet utvecklas ytterligare genom kunskapsspridning till vård- och omsorgspersonal och till äldre kvinnor och män. Utskottet välkomnar därför de uppdrag som Socialstyrelsen och Livsmedelsverket har med syfte att bl.a. ta fram kunskapsstöd kopplat till fallpreventivt arbete. Utskottet anser inte att riksdagen bör ta något initiativ med anledning av motion 2017/18:2575 (S). Motionen bör avslås.

Sociala aktiviteter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om sociala aktiviteter för äldre personer.

Jämför reservation 22 (M) och 23 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 38 föreslås ett tillkännagivande om att införa ett särskilt riktat statsbidrag för att bryta äldres ofrivilliga ensamhet. Motionärerna anser att regeringen skyndsamt ska genomföra en strukturerad satsning i samarbete med kommuner, Socialstyrelsen och t.ex. det nationella kvalitetsregistret Senior alert.

I kommittémotion 2017/18:1584 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att verka för att lämplig myndighet får i uppdrag att följa upp i vilken utsträckning kommunernas stöd i form av dagverksamhet och sociala mötesplatser kan minska äldre personers ensamhet samt med ledning av denna uppföljning utforma vägledning för kommunerna i arbetet med att minska äldre personers ensamhet.

Gällande rätt

Enligt 3 kap. 6 § SoL bör socialnämnden genom hemtjänst, dagverksamheter eller någon annan liknande social tjänst underlätta för den enskilde att bo hemma och att ha kontakt med andra. Nämnden bör även i övrigt tillhandahålla sociala tjänster genom rådgivningsbyråer, socialcentraler och liknande, social jour eller någon annan liknande verksamhet.

Bakgrund och pågående arbete

I betänkandet Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer (SOU 2017:21) föreslår utredaren bl.a. att regeringen ska ge Socialstyrelsen i uppdrag att följa upp i vilken utsträckning kommunernas stöd i form av dagverksamhet och öppna verksamheter kan minska äldre personers behov av och önskemål om flytt till särskilt boende. Vidare föreslås att Socialstyrelsen med ledning av denna uppföljning utformar en vägledning för kommunernas arbete med dagverksamheter och öppna verksamheter för äldre personer som behöver stöd. Utredaren bedömer att ett individanpassat erbjudande av insatser som riktar sig mot behoven, dvs. ensamheten och/eller oron, bör vara mer adekvat än att i första hand erbjuda flytt till ett annat boende för äldre personer som på grund av ensamhet och/eller oro vill förändra sin boendesituation. Dagverksamheter och kommunernas öppna verksamheter och den samverkan kommunerna har med civilsamhället vad gäller olika

former av sociala aktiviteter som träffpunkter och väntjänst har en stor betydelse, kompletterade med sociala stödinsatser som ges i hemmet. Dessa kan med fördel erbjudas tidigt, eftersom social samvaro även bidrar till att stärka den fysiska och psykiska hälsan. Utredaren ser det som angeläget att kommunerna samarbetar med och stöder civilsamhällets omfattande insatser på detta område – t.ex. pensionärsorganisationerna, träffpunkter, studiecirklar, väntjänst och andra aktiviteter som främjar social samvaro och gemenskap.

Utredarens förslag bereds inom Regeringskansliet. Av regeringens propositionsförteckning, daterad den 16 januari 2018, framgår att regeringen avser att lämna en proposition om en nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen den 20 mars 2018.

Utskottets ställningstagande

Enligt socialtjänstlagen bör socialnämnden genom bl.a. hemtjänst och dagverksamheter underlätta för den enskilde att bo hemma och att ha kontakt med andra. Detta är viktigt för att minska äldre personers ensamhet. Utskottet noterar vidare att förslagen i SOU 2017:21 bereds inom Regeringskansliet. Något initiativ med anledning av motionerna 2017/18:1584 (SD) yrkande 3 och 2017/18:3421 (M) yrkande 38 är inte nödvändigt. Motionsyrkandena bör avslås.

Äldreombudsman

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om behovet av en äldreombudsman.

Motionen

I motion 2017/18:591 av Hillevi Larsson (S) föreslås ett tillkännagivande om behovet av en äldreombudsman. Motionären anför att en äldreombudsman behövs för att värna och uppmärksamma de äldstas intressen på samma sätt som Barnombudsmannen behövs för att värna de yngstas intressen.

Gällande rätt

Enligt 5 kap. 4 § SoL ska socialtjänstens omsorg om äldre inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (värdegrund). Socialnämnden ska vidare verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra.

Bakgrund och pågående arbete

Mål för äldreomsorgen

De övergripande målen för äldreomsorgen är att äldre kvinnor och män ska

- kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag
- kunna åldras i trygghet och med bibehållet oberoende
- bemötas med respekt
- ha tillgång till god vård och omsorg.

Målen godkändes av riksdagen i juni 1998 (prop. 1997/98:113, bet. 1997/98:SoU24).

Den nationella värdegrunden för äldreomsorgen

Socialstyrelsen har tagit fram allmänna råd om Värdegrunden i socialtjänstens omsorg om äldre (SOSFS 2012:3 [S]). I dessa ges rekommendationer till stöd för tillämpningen av bestämmelsen i 5 kap. 4 § första stycket SoL om att socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (värdegrund). För att uppnå det behöver äldreomsorgen bl.a. värna och respektera den enskilda personens rätt till privatliv och kroppslig integritet, självbestämmande, delaktighet och individanpassning.

Vidare har Socialstyrelsen tagit fram olika material och utbildningar om den nationella värdegrunden för att informera och stödja genomförandet av den, bl.a. Äldreomsorgens nationella värdegrund – ett vägledningsmaterial som vänder sig till alla som arbetar i äldreomsorgen. Boken visar hur man kan arbeta med den nationella värdegrunden i praktiken.

Lokala äldreombudsmän

Stockholms stad har en äldreombudsman sedan 1999. Det är en fristående tjänst för att förstärka den enskildes inflytande. Äldreombudsmannens uppdrag handlar om att driva ett äldreperspektiv i staden så att äldres intressen tas till vara i stadens olika verksamheter. Det gäller inte enbart inom äldreomsorgen och socialtjänsten utan även verksamheter som ansvarar för idrott, kultur, samhälls- och bostadsplanering samt trafik- och miljöfrågor. Äldreombudsmannen ska även bidra till att öka kunskapen om de äldres situation och behov. Äldre, deras anhöriga och andra kan vända sig till äldreombudsmannen med frågor, önskemål och synpunkter som rör äldreomsorgen (stockholm.se). Liknande äldreombudsmän finns i bl.a. Uppsala och Linköping.

Utskottets ställningstagande

Målen för äldrepolitiken är att äldre ska kunna leva ett aktivt liv och ha inflytande i samhället och över sin vardag, kunna åldras i trygghet och med

bibehållet oberoende, bemötas med respekt och ha tillgång till god vård och omsorg. Den nationella värdegrunden för äldreomsorgen innebär att socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Det är av största vikt att värdegrunden följs och att de äldres rättigheter respekteras. Utskottet anser dock inte att det är nödvändigt för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motion 2017/18:591 (S). Motionen bör avslås.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som rör samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden.

Jämför särskilt yttrande 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (L) och 5 (KD).

Utskottets ställningstagande

De motionsyrkanden som tas upp i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden i betänkandena 2014/15:SoU1 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, 2014/15:SoU7 Hälso- och sjukvårdsfrågor, 2014/15:SoU11 Äldre frågor och 2016/17:SoU9 Äldre frågor.

Riksdagen avslår yrkandena i enlighet med utskottets förslag. Utskottet ser ingen anledning att nu göra en annan bedömning när det gäller de väckta förslagen och avstyrker därför motionsyrkandena.

Reservationer

1. Äldreomsorgens organisation, punkt 1 (M, SD, L)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Per Ramhorn (SD), Amir Adan (M), Carina Ståhl Herrstedt (SD), Barbro Westerholm (L), Sofia Arkelsten (M) och Thomas Finnborg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 40 och
avslår motion
2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör regeringen ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att sammanställa och analysera projekt och goda exempel som redan finns i kommuner. Det kan t.ex. gälla äldreboenden som valt att prioritera äldres möjligheter att i sällskap komma ut i friska luften eller kvaliteten i måltiderna till de äldre.

2. Äldreomsorgens organisation, punkt 1 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 1 och
avslår motion
2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 40.

Ställningstagande

För att äldreomsorgen ska bli jämlik i hela landet behöver det utvecklas metodstöd och arbetssätt som sprids på nationell nivå. Därför bör former för

att samla in och sprida nationella data om effektiva metoder, organisatoriska modeller och arbetssätt för vård av äldre utvecklas. Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att se över denna fråga.

3. Ersättningsystem, punkt 2 (M)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Amir Adan (M), Sofia Arkelsten (M) och Thomas Finnborg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 41.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att ta fram hälsofrämjande och moderna ersättningsystem som sätter den äldre i centrum.

4. Hemtjänst för äldre asylsökande, punkt 3 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 9.

Ställningstagande

Kommunen har ett ansvar för vissa sociala insatser till asylsökande, men hur långt detta ansvar sträcker sig är inte helt klart. Frågan är om det är Migrationsverket eller kommunen som är ansvarig för att ge bistånd i form av hemtjänst till asylsökande som är i behov av det. Enligt min mening bör regeringen skyndsamt se över ett förtydligande i den rättsliga regleringen om ansvaret för hemtjänst för äldre asylsökande.

5. Särskilt boende, punkt 4 (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Carina Ståhl Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2017/18:1584 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 19 och
2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 44 och
avslår motionerna
2017/18:874 av Hillevi Larsson m.fl. (S),
2017/18:3297 av Emanuel Öz m.fl. (S) och
2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 5–7.

Ställningstagande

Mycket tyder på att det finns skillnader mellan kommuner när det gäller vilka behov som ska tillgodoses och vilka personer som ska få flytta in på äldreboende. Därför bör regeringen ge lämplig myndighet i uppdrag att kartlägga om det finns skillnader mellan kommunerna vad gäller riktlinjer och tillämpning i fråga om att bevilja bistånd till särskilt boende och vilka orsaker som i så fall kan ligga bakom dessa skillnader. I uppdraget bör vidare ingå att kartlägga om det finns skillnader i möjlighet att få plats i särskilt boende mellan kvinnor och män. Kartläggningen bör också innefatta om kommunernas ekonomi har någon betydelse.

Vidare anser vi att den lägre gränsen för vitesbelopp när kommunerna inte klarar att leverera särskilt boende i tid bör höjas till 25 000 kronor. Vi vill även pröva möjligheten att ekonomiskt kompensera den som inte får en plats på ett boende på utsatt tid. Regeringen bör se över detta och återkomma till riksdagen med förslag.

6. Särskilt boende, punkt 4 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 5–7 och

avslår motionerna

2017/18:874 av Hillevi Larsson m.fl. (S),

2017/18:1584 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 19,

2017/18:3297 av Emanuel Öz m.fl. (S) och

2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 44.

Ställningstagande

Det måste finnas olika boendialternativ för äldre. Enligt min mening bör det utredas hur såväl befintliga bostäder som de som byggs nu kan möjliggöra för äldre personer att lättare klara sig själva, fortsätta odla sina intressen och ha ett socialt nätverk.

Äldre ska kunna bo hemma så länge de själva vill, men när behovet av stöd ökar och de vill flytta måste det finnas möjlighet till ett särskilt boende. Kommunernas riktlinjer och handläggning varierar kraftigt när det gäller beslut om bistånd till särskilt boende. Därför bör det genomföras en kartläggning av skillnader i beslut om bistånd till särskilt boende mellan kommunerna och orsaker till dessa. Det bör även göras en studie om livssituationen för personer som blivit nekade plats i särskilt boende där huvudorsaken varit oro, ångest eller ensamhet. Regeringen bör låta utreda dessa frågor.

7. Särskilt boende, punkt 4 (KD)

av Emma Henriksson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD) yrkande 44 och avslår motionerna

2017/18:874 av Hillevi Larsson m.fl. (S),

2017/18:1584 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 19,

2017/18:3297 av Emanuel Öz m.fl. (S) och

2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkandena 5–7.

Ställningstagande

Enligt min mening bör den lägre gränsen för vitesbelopp när kommunerna inte klarar att leverera särskilt boende i tid höjas till 25 000 kronor. Vidare bör möjligheten att ekonomiskt kompensera den som inte får en plats på boende

på utsatt tid prövas. Regeringen bör se över detta och återkomma till riksdagen med förslag.

8. Parboendegarantin, punkt 5 (M, SD)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Per Ramhorn (SD), Amir Adan (M), Carina Ståhl Herrstedt (SD), Sofia Arkelsten (M) och Thomas Finnborg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 43.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen bör ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att genomföra en fördjupad studie av hittills synbara effekter och resultat av den införda parboendegarantin. Den ska ge äldre och deras nära anhöriga ökad trygghet och inflytande över vardagslivet när ork och hälsa sviktar.

9. Förenklad biståndsprövning, punkt 7 (S, MP)

av Anna-Lena Sörenson (S), Catharina Bråkenhielm (S), Mikael Dahlqvist (S), Kristina Nilsson (S), Hans Hoff (S), Yasmine Larsson (S) och Elisabet Knutsson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna
2016/17:2973 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkande 36,
2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 8,
2017/18:3651 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, L) yrkande 8 och
2017/18:3787 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkande 20.

Ställningstagande

I december 2017 presenterade regeringen lagrådsremissen Förenklat beslutsfattande om hemtjänst för äldre. I denna föreslår regeringen att det i socialtjänstlagen (2001:453) ska införas en ny bestämmelse med innebörden

att socialnämnden utöver vad som följer av 4 kap. 1 § socialtjänstlagen får erbjuda hemtjänst till äldre personer utan föregående behovsprövning. Ett sådant erbjudande förutsätter att den äldre personen har informerats om i vilken utsträckning och på vilket sätt han eller hon kan påverka utförandet av insatserna, på vilket sätt kommunen följer upp insatserna och rätten att alltid kunna ansöka om bistånd enligt 4 kap. 1 §.

Av regeringens propositionsförteckning, daterad den 16 januari 2018, framgår att regeringen avser att lämna en proposition i frågan den 20 mars 2018. Mot bakgrund av den aviserade propositionen saknas anledning för riksdagen att ta något initiativ när det gäller förenklad biståndsprövning. Motionerna bör avslås.

10. Förenklad biståndsprövning, punkt 7 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 8 och avslår motionerna

2016/17:2973 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkande 36,

2017/18:3651 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, L) yrkande 8 och

2017/18:3787 av Johanna Jönsson m.fl. (C) yrkande 20.

Ställningstagande

I dag upplever många äldre att det är krångligt att vända sig till kommunen för att få hjälp med enkla saker i hushållet. Därför bör biståndsprövningen förenklas för personer som har fyllt 80 år när det gäller hemtjänst och andra sociala insatser. För att behålla rättssäkerhet vid prövningen bör en vägledning till stöd för kommunerna i samband med detta utvecklas. Det bör också utvecklas ett stöd för hur kommunerna kan arbeta med information till äldre personer om den förenklade prövningen. Detta bör sedan följas upp med fokus på hur äldre personers inflytande och delaktighet samt rättssäkerhet påverkas vid förenklad biståndsprövning. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag enligt ovan.

11. Undersköterskor inom äldreomsorgen, punkt 8 (M)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Amir Adan (M), Sofia Arkelsten (M) och Thomas Finnborg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 44 och bifaller delvis motionerna

2017/18:2141 av Adnan Dibrani och Jennie Nilsson (båda S) och 2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

Det finns stora svårigheter när det gäller att säkerställa kompetens- och personalförsörjningen inom äldreomsorgen. Det behövs bl.a. fler undersköterskor. Vi anser därför att regeringen ska vidta åtgärder som kan stödja och stimulera att fler undersköterskor anställs inom äldreomsorgen.

12. Undersköterskor inom äldreomsorgen, punkt 8 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 2 och bifaller delvis motionerna

2017/18:2141 av Adnan Dibrani och Jennie Nilsson (båda S) och 2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 44.

Ställningstagande

Nio av tio av dem som arbetar i vården är undersköterskor. Det finns i dag alldeles för få undersköterskor. Enligt min mening bör regeringen ta fram en kompetensplan för äldreomsorgen som kan öka antalet undersköterskor.

13. Utbildning och kompetens, punkt 9 (M)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Amir Adan (M), Sofia Arkelsten (M) och Thomas Finnborg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkandena 46 och 47 samt avslår motionerna

2017/18:771 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 1,

2017/18:1584 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 18 och

2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen ska ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram kompetensutvecklingsmodeller som bygger på stegen baskompetens, fördjupad kompetens och expertkompetens, detta i syfte att stärka kunskap och kompetens inom äldreomsorgen, och för att i förlängningen kunna möjliggöra för olika karriärstegar och karriärvägar för personal inom äldreomsorgen.

Regeringen bör vidare ge berörda aktörer i uppdrag att inrätta ledarskapsutbildning avsedd för ledare inom äldreomsorgen. Det handlar om att ge professionen ännu starkare och tydligare roller. Äldreomsorgens medarbetare behöver tydligt och metodiskt stöd av sina chefer. Ledare och personal behöver kunskap om det sjuka och friska åldrandet för att kunna leda och styra sina enheter.

14. Utbildning och kompetens, punkt 9 (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Carina Ståhl Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:1584 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 18 och avslår motionerna

2017/18:771 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 1,

2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkandena 46 och 47 samt

2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

För närvarande råder brist på yrkesutbildad personal inom flertalet yrken inom vård och omsorg om äldre personer. Enligt vår mening måste staten, huvudmännen och privata utförare i samverkan vidta långsiktigt hållbara åtgärder för att främja kompetensförsörjningen. Landsting, kommuner och privata utförare bör ge medarbetare goda förutsättningar att delta i vidare- och specialutbildning. Regeringen bör i samverkan med huvudmännen ta fram förslag om detta och återkomma till riksdagen.

15. Utbildning och kompetens, punkt 9 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 4 och
avslår motionerna
2017/18:771 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkande 1,
2017/18:1584 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 18 och
2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkandena 46 och 47.

Ställningstagande

Enhetscheferna inom vården och omsorgen om äldre personer är ofta nära verksamheten och har ett omfattande och kvalificerat ansvar för att leda verksamheten så att den får god kvalitet. Därför bör regeringen enligt min mening låta utreda möjligheten att reglera att enhetschefen har lämplig utbildning i särskilda boendeformer, hemtjänst och dagverksamheter för äldre.

16. Kunskap om demens, punkt 10 (M)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Amir Adan (M), Sofia Arkelsten (M) och Thomas Finnborg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 53.

Ställningstagande

Vi anser att arbetet med att stärka kompetensen och kunskapen inom demensvården ska fortsätta, bl.a. genom strukturerad vidareutbildning vid det nationella kompetenscentrumet inom demensvården, Silviahemmet. Vi anser även att regeringen bör ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att utvärdera och uppgradera Svenskt Demenscentrums utbildning.

17. Anhörigstöd, punkt 11 (M, SD)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Per Ramhorn (SD), Amir Adan (M), Carina Ståhl Herrstedt (SD), Sofia Arkelsten (M) och Thomas Finnborg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 56 och
avslår motion
2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 11.

Ställningstagande

God vård och stöd till anhöriga kan möjliggöra att yngre dementa kan bo kvar hemma längre, vilket också ger ökad livskvalitet. Vi anser att regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram modeller för ett särskilt stöd för nära anhöriga till personer som drabbats av demens.

18. Anhörigstöd, punkt 11 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 11 och
avslår motion
2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 56.

Ställningstagande

Anhörigorganisationerna spelar en viktig roll som påtryckare, opinionsbildare, kunskapsspridare och som stöd för sina medlemmar. Deras kunskaper och erfarenheter ska tas till vara för att utveckla både äldreomsorgen och anhörigstödet. Organisationerna måste också få förutsättningar att utveckla sina egna verksamheter. Därför bör det enligt min mening utredas hur stödet till anhöriga som vårdar närstående fungerar. I det sammanhanget bör ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv särskilt beaktas.

19. Digital teknik och innovationer, punkt 12 (M)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Amir Adan (M), Sofia Arkelsten (M) och Thomas Finnborg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkandena 57–59.

Ställningstagande

Modern teknik kan förbättra livskvaliteten för Sveriges äldre. Vi anser därför att regeringen bör se över lagstiftningen om att införa och använda nya digitala tjänster och teknik inom äldreomsorgen, samtidigt som den personliga integriteten för äldre som bor i äldreboenden eller har hemtjänst ska värnas och säkras. Vi anser vidare att regeringen bör ge Myndigheten för delaktighet, E-hälsomyndigheten, Sveriges Kommuner och Landsting och Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram en nationell strategi för digital struktur som underlättar införandet av digitala tjänster inom äldreomsorgen i hela landet. Vi anser också att regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra utvecklingsprojekt som mäter effekterna av att införa digital teknik inom äldreomsorgen. Ny digital teknik har stora möjligheter att växa fram som ett bra komplement till övrig hemtjänst och äldreomsorg.

20. Nutrition och måltider, punkt 13 (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Carina Ståhl Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:1584 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 4 och avslår motionerna

2017/18:935 av Magnus Manhammar (S),

2017/18:2884 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2 samt

2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 10.

Ställningstagande

Matens kvalitet och tillagningssätt är av stor betydelse för de äldres välbefinnande och hälsa. Fryst och kyld mat som värms i mikrovågsugnar ska inte förekomma inom äldreomsorgen. Målsättningen bör vara att maten ska lagas på plats på boendet så att de äldre kan känna doften från tillagningen och att ansvaret för inköp av råvaror och matlagning ska åläggas särskilt anställda och utbildade kockar eller kokerskor. Vi vill se en matreform för våra äldre med syftet att ge så många brukare som möjligt inom äldreomsorgen chansen att varje dag få nylagad, välsmakande och näringsrik mat samt införandet av en lagstiftning som säkerställer att de äldres mat i likhet med skolbarnens mat ska uppfylla vissa grundkrav på näringsinnehåll och kvalitet. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om detta.

21. Nutrition och måltider, punkt 13 (V)

av Karin Rågsjö (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V) yrkande 10 och avslår motionerna

2017/18:935 av Magnus Manhammar (S),

2017/18:1584 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 4 och

2017/18:2884 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Många äldre lider av undernäring, vilket orsakar stort fysiskt lidande och ökar risken för bl.a. svårläkta sår, infektioner och fallskador. Om man tidigt upptäcker undernäring kan åtgärder sättas in innan konsekvenserna blir för stora. Det är därför viktigt att personal inom äldreomsorgen får utbildning i att upptäcka undernäring. Det är också viktigt att maten som lagas av hemtjänstpersonalen är näringsrik och att det är mat som den äldre personen tycker är god. På äldreboenden är det viktigt att de äldre har möjlighet att äta tillsammans i matlag eller på serveringar. Enligt min mening bör regeringen utreda möjligheten att genomföra en långsiktig informations- och utbildningsinsats riktad till alla som arbetar med äldre för att få till stånd bättre mat i syfte att förbättra hälsan hos äldre.

22. Sociala aktiviteter, punkt 15 (M)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Amir Adan (M), Sofia Arkelsten (M) och Thomas Finnborg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 38 och avslår motion

2017/18:1584 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi vill stärka äldres rätt till ett värdigt liv. Det handlar bl.a. om att försöka bryta äldres ofrivilliga ensamhet. Vi anser att regeringen skyndsamt bör genomföra en strukturerad satsning så att äldre som exempelvis vill kunna komma ut i friska luften och promenera i sällskap ska få göra det. Satsningen ska genomföras i samarbete mellan kommuner, Socialstyrelsen och t.ex. det nationella kvalitetsregistret Senior alert. För att lyckas bryta äldres ofrivilliga ensamhet krävs även att personal inom hemtjänst och äldreboenden har utbildning för och tid att möta äldres ensamhet.

23. Sociala aktiviteter, punkt 15 (SD)

av Per Ramhorn (SD) och Carina Ståhl Herrstedt (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:1584 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkande 3 och avslår motion

2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 38.

Ställningstagande

Äldres sociala behov behöver uppmärksammas i större utsträckning, eftersom samvaro med andra höjer livskvaliteten. Enligt vår mening bör regeringen ge lämplig myndighet i uppdrag att följa upp i vilken utsträckning kommunernas stöd i form av dagverksamhet och sociala mötesplatser kan minska äldre personers ensamhet, och med ledning av denna uppföljning utforma en vägledning för kommunerna i arbetet för att minska äldre personers ensamhet.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (M)

Camilla Waltersson Grönvall (M), Amir Adan (M), Sofia Arkelsten (M) och Thomas Finnborg (M) anför:

Utskottet har genom förenklad motionshantering avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar vi till våra tidigare ställningstaganden i bl.a. betänkande 2016/17:SoU9 Äldre-frågor. Vi vidhåller de synpunkter som framfördes där men avstår från att på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (SD)

Per Ramhorn (SD) och Carina Ståhl Herrstedt (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionshantering avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar vi till våra tidigare ställningstaganden i bl.a. betänkande 2016/17:SoU9 Äldre-frågor. Vi vidhåller de synpunkter som framfördes där men avstår från att på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (C)

Anders W Jonsson (C) anför:

Utskottet har genom förenklad motionshantering avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar jag till tidigare ställningstaganden i bl.a. betänkande 2016/17:SoU9 Äldre-frågor. Jag vidhåller de synpunkter som framfördes där men avstår från att på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 17 (L)

Barbro Westerholm (L) anför:

Utskottet har genom förenklad motionshantering avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar jag till tidigare ställningstaganden i bl.a. betänkande 2016/17:SoU9 Äldre-frågor. Jag vidhåller de synpunkter som framfördes där men avstår från att på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

5. Motioner som bereds förenklad, punkt 17 (KD)

Emma Henriksson (KD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionshantering avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller dessa motionsförslag hänvisar jag till tidigare ställningstaganden i bl.a. betänkande 2016/17:SoU9 Äldre-frågor. Jag vidhåller de synpunkter som framfördes där men avstår från att på nytt ge uttryck för avvikande uppfattningar i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motion från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:2973 av Johanna Jönsson m.fl. (C):

36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta att kommuner ger bistånd utan biståndsprövning i vissa fall och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2017/18

2017/18:158 av Carina Ståhl Herrstedt (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att stimulera kommunerna att införa nyckelfri hemtjänst och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:346 av Thomas Finnborg och Gunilla Nordgren (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa statliga kvalitetsgränser inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om höjda sanktioner för kommuner som inte tillgodoser äldres omsorgsbehov, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den statliga tillsynen inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:383 av Jesper Skalberg Karlsson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla kommuner bör ges möjlighet att erbjuda trygghetsboende eller särskilt boende utan biståndsbedömning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en äldreboendegaranti och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa ett krav på kommunerna att erbjuda valfrihet för äldre, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:385 av Gunilla Nordgren och Thomas Finnborg (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kvaliteten i äldreomsorgen genom att stimulera till bättre jämförelser mellan verksamheter så att den bättre avspeglar äldres behov, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:462 av Lars-Arne Staxäng (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillföra mer geriatrisk kompetens inom vård och omsorg och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:591 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en äldreombudsman och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:598 av Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över situationen för äldre hbt-personer och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:771 av Teresa Carvalho m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av att ta fram en tydlig struktur för utbildning till yrken inom omsorger och äldreomsorg och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:874 av Hillevi Larsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjlighet till plats på särskilt boende för äldre och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:935 av Magnus Manhammar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur riktlinjerna för näringsriktiga måltider till äldre efterlevs och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1032 av Désirée Pethrus (KD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att minska utsattheten för våld bland äldre kvinnor och kvinnor med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1165 av Roland Utbult (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ett utvecklat och förbättrat anhörigstöd och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1169 av Lotta Finstorp och Edward Riedl (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av resultatet av satsningen på trygghetsboenden och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1254 av Lars-Arne Staxäng (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för högre kvalitet i hemtjänsten genom att sprida exempel på välfungerande hemtjänstverksamheter och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1476 av Margareta Larsson (-):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten till en samboendeform mellan studenter och seniorer enligt motionens intentioner och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1584 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att tillsätta en utredning som ser över hur en ny rättighetslag för äldreomsorgen kan se ut och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att se över möjligheten att införa bindande krav på bemanning dygnet runt inom äldreården och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att lämplig myndighet bör få i uppdrag att följa upp i vilken utsträckning kommunernas stöd i form av dagverksamhet och sociala mötesplatser kan minska äldre personers ensamhet samt med ledning av denna uppföljning utforma vägledning för kommunerna i arbetet med att minska äldre personers ensamhet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett införande av en lagstiftning som säkerställer att de äldres mat i likhet med skolbarnens mat uppfyller vissa grundkrav gällande näringsinnehåll och kvalitet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att äldre i alla landets kommuner ska ha möjlighet att påverka och kunna välja och välja bort inom äldreomsorgen – lagen om valfrihet bör göras obligatorisk – och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att landsting, kommuner och privata utförare ska ge personalen inom äldreomsorgen goda förutsättningar att delta i vidare- och specialistutbildning och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att lämplig myndighet får i uppdrag att kartlägga om det finns

skillnader mellan kommunerna vad gäller riktlinjer och tillämpning för att bevilja bistånd till särskilt boende och vilka orsaker som i så fall kan förklara dessa skillnader. I uppdraget bör vidare ingå att kartlägga om det finns skillnader i möjlighet att få plats i särskilt boende mellan kvinnor och män. Kartläggningen bör också innefatta om kommunernas ekonomi har någon betydelse och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1651 av Anders Hansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att trygghetsprövning avseende larm- och brandskydd ska ingå i hemtjänsternas biståndsprövningar och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1655 av Krister Hammarbergh (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för förebyggande hälsobesök hos äldre över 75 år och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1656 av Krister Hammarbergh (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra LOV (Lagen om valfrihetssystem) tvingande för kommunerna och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1850 av Jan Björklund m.fl. (L):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbättrat anhörigstöd och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om organisationen av äldresjukvården och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell handlingsplan mot våld och övergrepp mot årsrika och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om anmälningsskyldighet vid misstanke om våld mot årsrika för personal inom vård och omsorg och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1851 av Barbro Westerholm m.fl. (L):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ansvar för årsrika patienters hela behandling och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildningsinsatser i gerontologi, geriatrik och läkemedelsbehandling och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2002 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att sänka maxtaxan i äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2021 av Anette Åkesson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ta fram förslag på vilket sätt fler unga kan bidra till mer stimulerande omsorgsmiljö för våra äldre och seniorer och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att unga ska ses som en resurs för våra äldre, vilkas engagemang mer ska tas till vara, och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2141 av Adnan Dibrani och Jennie Nilsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att fler undersköterskor anställs i äldrevården och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2203 av Paula Holmqvist m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att avgiftssystemet inom äldreomsorgen ses över för att skapa mer jämställdhet, rättvisa och transparens, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:2276 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson och Lisbeth Sundén Andersson (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mat för människor i behov av hjälp och stöd i alla åldrar och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2280 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om avvikelserapportering och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2286 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga kommuner i Sverige bör erbjuda kommuninvånare valfrihet inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2575 av Lena Hallengren och Laila Naraghi (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska antalet fallolyckor genom att låta förstärka fysioterapeutiska insatser för äldre och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2594 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kunskaperna om hörselnedsättning bland personalen inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2834 av Anette Åkesson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att stärka hemtjänsten runt om i landet genom att stimulera vidareutbildning för att kunna stärka räddningstjänsten och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2884 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre möjligheter för äldre att välja bra mat inom ramen för hemtjänsten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att införa ett stimulansbidrag så att fler kommuner öppnar upp för olika matleverantörer i hemtjänsten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3096 av Eva Lohman m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka äldres inflytande och valfrihet i omsorgen genom att införa äldrecoacher och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3215 av Olof Lavesson m.fl. (M):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om äldre hbtq-personer och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3297 av Emanuel Öz m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att praxis ändras genom lagstiftning och motivtexter innebärande att äldre personer som känner oro och otrygghet ska ha rätt till en plats på särskilt boende, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3329 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur äldres rätt att välja mat, boende och omvårdnad kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3421 av Cecilia Widegren m.fl. (M):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa lagstiftningen för att landsting, regioner och kommuner gemensamt ska resursplanera vården gällande de mest sjuka äldre och multisjuka kroniker och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftningen för att underlätta informationsutbyte mellan vårdgivare vid vård av äldre och multisjuka kroniker och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa särskilt riktat statsbidrag i syfte att bryta äldres ofrivilliga ensamhet och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att sammanställa och analysera projekt och goda exempel inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att ta fram hälsofrämjande och moderna ersättningssystem som sätter den äldre i centrum och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra förenklad biståndsbedömning generellt, t.ex. hemtjänst och trygghetslarm och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att genomföra en fördjupad studie av effekter och resultat av parboendegarantin och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja att fler undersköterskor anställs inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram kompetensutvecklingsmodeller i äldreomsorg och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram långsiktig ledarskapsutbildning inom äldreomsorg och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över sanktioner mot bristande verksamheter i äldreomsorgen inom dagens lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.

52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram ett gemensamt handlingsprogram för kvalitetssäkrad och sammanhållen demensvård och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att utvärdera och uppgradera Svenskt demenscentrums utbildning och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att lämna förslag på ett utvecklat kvalitetsarbete i samverkan med kvalitetsregistret Beteendemässiga och psykiska symtom vid demens och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram särskilt stöd för nära anhöriga till personer som drabbats av demens och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftningen för att införa och använda digital teknik inom äldreomsorg och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Myndigheten för delaktighet, E-hälsomyndigheten och Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram en nationell strategi för digital struktur i äldreomsorg och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Socialstyrelsen i uppdrag att genomföra utvecklingsprojekt som mäter effekterna av att införa digital teknik inom äldreomsorg och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3451 av Fredrik Schulte m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en obligatorisk nationell äldrepenng kopplad till ett nationellt regelverk motsvarande lagen om valfrihetssystem som ger äldre rätt att välja omsorgstjänster i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3568 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen ska ses över för att landsting, regioner och kommuner i högre utsträckning ska resursplanera vården gemensamt gällande de mest sjuka äldre och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3578 av Jan Björklund m.fl. (L):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om äldre hbt-personer och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3593 av Karin Rågsjö m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utvecklas former för insamlande och spridning av nationella data om effektiva metoder, organisatoriska modeller och arbetssätt för vård av äldre och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utformas en kompetensplan för äldreomsorgen som kan öka antalet undersköterskor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheten att reglera att enhetschefen har lämplig utbildning i särskilda boendeformer, hemtjänst och dagverksamheter för äldre bör utredas och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas hur såväl befintliga bostäder som de som byggs nu kan möjliggöra för äldre personer att lättare klara sig själva, fortsätta odla sina intressen och ha ett socialt nätverk och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en kartläggning av skillnader i beslut om bistånd till särskilt boende mellan kommunerna och orsaker till dessa och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör göras en studie om livssituationen för personer som blivit nekade plats i särskilt boende där huvudorsaken varit oro, ångest eller ensamhet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att biståndsprövningen bör förenklas för personer som har fyllt 80 år avseende hemtjänst och mindre, sociala insatser och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör se över ett förtydligande i den rättsliga regleringen om ansvaret för hemtjänst för äldre som är asylsökande och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten att genomföra en långsiktig informations- och utbildningsinsats, riktad till alla som arbetar med äldre, för att få till stånd bättre mat i syfte att förbättra hälsan hos äldre och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas hur stödet till anhöriga som vårdar närstående fungerar, där ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv särskilt ska beaktas, och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3651 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, L):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra förenklad biståndsbedömning för äldre och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3685 av Annie Lööf m.fl. (C):

73. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av kostnaderna för vård och omsorg i kommunerna och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3747 av Penilla Gunther m.fl. (KD):

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att valfrihetssystem (LOV) ska användas i alla kommuner för att upphandla välfärdstjänster och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3750 av Emma Henriksson m.fl. (KD):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att anställa läkare inom den kommunala hemsjukvården och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla kommuner ska vara skyldiga att införa lagen om valfrihetssystem (LOV), och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en äldreboendegaranti och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vite för sent verkställande av beslut om plats på särskilt boende och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om de mest sjuka äldre och tillkännager detta för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om anhörigvård och tillkännager detta för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att socialtjänsten vid biståndsprövning särskilt ska uppmärksamma anhörigas situation, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3776 av Solveig Zander m.fl. (C):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av nivåer och vad som ingår i försörjningsstödet, existensminimum och förbehållsbelopp för äldre i syfte att minska de stora skillnaderna mellan kommuner och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3787 av Johanna Jönsson m.fl. (C):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta att kommuner ger bistånd utan biståndsprövning i vissa fall och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3792 av Anders W Jonsson m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att landets alla kommuner ska kunna garantera valfrihet inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa en rätt för äldre att bestämma över innehållet i sin omsorg och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten att utreda införandet av äldrehälsovårdsprogram i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
17. Motioner som bereds förenklad		
2017/18:158	Carina Ståhl Herrstedt (SD)	
2017/18:346	Thomas Finnborg och Gunilla Nordgren (båda M)	
2017/18:383	Jesper Skalberg Karlsson (M)	1–3
2017/18:385	Gunilla Nordgren och Thomas Finnborg (båda M)	
2017/18:462	Lars-Arne Staxäng (M)	
2017/18:598	Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S)	
2017/18:1032	Désirée Pethrus (KD)	6
2017/18:1165	Roland Utbult (KD)	
2017/18:1169	Lotta Finstorp och Edward Riedl (båda M)	
2017/18:1254	Lars-Arne Staxäng (M)	
2017/18:1584	Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD)	1, 2 och 14
2017/18:1651	Anders Hansson (M)	
2017/18:1655	Krister Hammarbergh (M)	
2017/18:1656	Krister Hammarbergh (M)	
2017/18:1850	Jan Björklund m.fl. (L)	9, 10, 13 och 14
2017/18:1851	Barbro Westerholm m.fl. (L)	5 och 6
2017/18:2002	Sten Bergheden (M)	
2017/18:2021	Anette Åkesson (M)	1 och 2
2017/18:2203	Paula Holmqvist m.fl. (S)	
2017/18:2276	Ann-Charlotte Hammar Johnsson och Lisbeth Sundén Andersson (båda M)	
2017/18:2280	Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M)	2
2017/18:2286	Markus Wiechel (SD)	
2017/18:2594	Lotta Olsson (M)	
2017/18:2834	Anette Åkesson (M)	
2017/18:3096	Eva Lohman m.fl. (M)	
2017/18:3215	Olof Lavesson m.fl. (M)	19
2017/18:3329	Sten Bergheden (M)	

2017/18:3421	Cecilia Widegren m.fl. (M)	15, 16, 42, 51, 52 och 54
2017/18:3451	Fredrik Schulte m.fl. (M)	2
2017/18:3568	Ulf Kristersson m.fl. (M)	15
2017/18:3578	Jan Björklund m.fl. (L)	6
2017/18:3685	Annie Lööf m.fl. (C)	73
2017/18:3747	Penilla Gunther m.fl. (KD)	23
2017/18:3750	Emma Henriksson m.fl. (KD)	21, 40, 42, 52, 62 och 63
2017/18:3776	Solveig Zander m.fl. (C)	24
2017/18:3792	Anders W Jonsson m.fl. (C)	1–3